

Vertoog ende openinghe, om een goede, salighe, ende generale vrede te maken in dese Nederlanden, ende deselven onder de ghehoorsaemheyt des conincx, in haere oude voorspoedicheyt, fleur ende welvaert te brenghen, by maniere van supplicatie : aende hoogmoghende, edele, eerweerdighe, wijze ende seer voorsienighe heeren, mijn heeren representerende die generaele Staeten van herrewaerts overe

<https://hdl.handle.net/1874/9086>

VERTOOG
ENDE OPENIN-

ghe, om een goede, salighe, ende generale vrede te maken in dese Nederlanden, ende deseluen onder de ghehoorsaemheyt des Conincx, in haere oude voorspoedicheyt, fleur, ende weluaert te brenghen, By maniere van Supplicatie.

AENDE HOOGMOGHENDE,
Edele, eeruueerdighe, vvyse, ende soer
voorsienighe Heeren, mijn Heeren repre-
senterende die generaele Staeten van her-
re vvaerres ouere.

Gbedaen inden name der verdruckte ende
bedroefde ghemeeynten der
seluer landen.

Anno xv^c. lxxvi.

.L. L.

1576

¶ Hoogmoghende, Edele, eerweerdighe, vvijsē ende voorsienighe Heeren, mijn Heeren representerende die generaelle Staeten des landts van bervvaertsoouere.

Soopt te voo:en schoone ende bequame ghelegghentheit sich van selfs heeft toeghedraghen / om het Vaderlandt in zinnen wttersten noot te helpen / ende van zinnen acnstaendē verderf en verworstinge / in bloeyende voorspoedicheyt weder te brenghen / dat wort **W. L.** nu op desen tijt / door een sonderlinge ghenade en gunste des Heeren / aengheboden. Soo dat het sich merckelicken also gelact / als of **God** de Heere met medeliden ouer die tammertlicke ellende des volchs beweget zinde / **W. L.** nu vermaende en die handt bode / om de selue tot ee goet ende saltch eynde te brenghen.

Want het is wel gherwis en openbaer / dat soo verre desen Nederlantschen crich niet en wort door een goede vrede en ghemeyn verdrach seer cortelings nederghelēpt / ons en staet niet anders te verwachten / dan nae eenē grouwelijcke bloetsstortinghe en schadelicke scheuringhe / een gheheel verderf en onderganch onses lieuen Vaderlandts / met een verdrietelick lock der vreemden natiē / daer wy deur partidicheyt ons ende onse nacomelighen in twiſcheyt sullen onderbrengghen / en worden tot eenen roof en buyte alle onsen naebuere / sonder dat wy ondertusschen in

t'ghene wy voorhebben / een enckel hant sullen hebben ghevoordert.

Want ghelijckerwijs als de scheuringe en on-eenicheyt die tusschē die Ingesetenē des landts / door t'nuddel en ghewelt der vrenden / is gheres-sen / alle dese teghenvoordighe beroerte en ellen-de veroorzaket heeft: alsoo is het nootsakelick te besuyten / datter geen ander middel ter werelt en is / om alle saken wederomme te rechte te bren-ghen / dan dat wy de selue oneenicheyt / twist / en tweedracht in een goet verdrach / accoord / en ver-eeninghe verwandelen: het welcke gheschieden sal soo verre als **V. L.** die ellende des landts be-merckēde / en den behoorlickē plicht uwes ampts ouerdenckende / die ghelegentheyt die sich nu seer schoone biedet / met en vrymoedich herte amicer-det / en alle ydele vreesse ende veruecrtheyt latende varen / die sake ter herten neemt / en deses ellen-dighen crijchs eenmael nu een eynde maket / tredende in een goet / vast / en bundich accord en ver-drach met onsen naebuercn en medebroederē van **Hollant en Zeelant** / sonder meer te wachten dat de Spangiaerts wederomme in heure voorighe aensien en regeringe wederteert zinde / v lieden dese schoone middelen benemen / en het gantsche landt hun seluen en anderen vreemde nation tot eenen roof maken.

Daermede sullen **V. L.** niet alleen ons wt des-sen bloedigen crijch en oproer helpen / maer noch daerenbouē in alles goede en bequame ordenin-gc stellende / sullen onse oude priuilegien en lof-liche hercomen ende rechten des landts (die van

W. L. soo wel als vanden Coninc van Spangien
als onsen ghenadichsten Heere beswozen wesens
de, nu niettemin onder eenē ontleendē dechman-
tel vande Catholijcksche Religie voor te staē, eff
hetterhen wt te roeden, sinnerlijckē verbroken
en gheschent sijn) wederomme oprechten, en op
heuren ouden voet, alsoo sy ons van onsen Voor-
vaderen sijn naeghelaten gheweest, wedersteltē,
en desghelijcken die ghewoonlijcke hanteringhen
en coopmanschappen, en mitsdien ooc het voor-
ghe weluaren ende rijckdom des landts, als van
nieuws aen inne voeren.

Daeromme naedemael dat v lieden God al-
machtich dese deure teghen alle hopeninghe der
menschen, nu wonderbaerliken gheopent, ende
halende den Spaenschen Commandeur wt den
leuen, **W. L.** het regiment des landts in handen
gesteld heeft: soo bidden wy v lieden, die wy uwe
gemeynen sijn, den welckē **W. L.** gestwozen heb-
ben voor te staen, dat ghylieden hier op niet en
willet slapen, noch dese schoone gheleghenthey-
t versumpen, maer vele eer uwes schuldighen en
behoorliken plichts v seluen volcomelickē quyt-
ten, als wy uwer **L.** oock van gantscher herten
toe vertrouwen, genoegh verhopende datter nie-
mant en is, ofte soo onuerstandich, ofte soo ver-
bystert van sinnen, ofte oock sijnnes Vaderlandts
weluaert soo cloyn achtende, die niet en sie ende
merckelicken bekenne, dat ghylieden daermede
Gode den almachtighen, en oock den Coninc
onsen natuerliken Landtsheere, maer in sonder-
heyt den gantschē lande en allen uwen gemeyn-

ten eenen wtneemde seer aenghenamen dienst
sullet doen.

Bewijle den eedt die ghelieden Gode / den
Coninck / ende uwen Vaderlande gesworē hebt /
alsulchs van v lieden is vercyschende / ende alle
uwe ghemeynen met vierighet begheerten het
selue van W. L. zyn versoekende / ende aller u
wer ende onser Vooruaderen loffeliche exem
pelen ende voetsiappen uwer L. het selue niet
kelich aentwōsende. Want dat sommighe quaet
willighe ende eyghensoeckeliche vpanden des
Vaderlandes W. L. poogen daer van af te schrie
ken / en arbeypden om W. L. met verbloemde re
denen wijs te maken / dat men behoort het aduys
ende ordonnancie tot Spangien te verwachten /
al eermen hier te lande yet goets ofte vrucht
baertlichs in eene soo ghewichtighe sake beslu
pen can. En is anders niet dan dat sy haer seluen
soecken groot ende ryck te maken met den on
kosten / iae met den verderue des ghanischen
landts : ende om dat sy / mits der Spangnarden
goede gunst / verhoopen tot groote staten lanck
soo meer te comen / daeromme soudē sy geer
ne haere eyghen Vaderlandt / ende ons allen / in
der seluer ewighe subiectie ende Slaernye brei
ghen.

Maer wy verhopē dat W. L. sich daerme
de niet en sullen laten beweghen / om uwe ver
duete ghemeynen te verlacten / en in een ewi
ghe ellende ouer te gheuen / alsoodanighen ey
ghenbatighe oorblasers te gheualle. Want alle
s'ghene dat sy voorwenden om W. L. van eenen
soo

soo heylighen ende nutten wercke af te kerren /
en heeft gheenen grondt noch ghewichticheyt /
om by uwer I. wysheyte ende voorlichticheyt /
ofte by eenighen die rechte liefhebers haers
Waderlandts / ende ghetrouwe ingeborenen
des selfs willen zyn / eenighe stadt te moghen
grypen.

Want ten eersten segghender sommighe / dat
het den Staten des landts niet toe en come al-
sulcks te verordnen / maer dat sy van rechts en-
de conscientie wegghen behooren des Conincks
onser natuerelicken Landtsheeren beuel en voor-
schuyft te verwachten / om sich in alles daer nae
te richten.

Ten anderen zyn der doech eenighe die bewees-
ren / dat hoe wel van rechts wegghen den Sta-
ten het selue wel soude toestaen te doen / het
en sy nochtans gheensins gheraeden / wt oor-
sake dat het den Coninck mochte tot sijner groot-
ter verclepinghe afnemen ende wtlegghen / en-
de daer door grootelicks verdoornicht wesende /
soude ons altesamen ende het gantsche landt /
door zyn groot ghewelt ende onuerwinnelic-
ke macht / in eene ewichduerende ghecuact ende
ellende moghen brengen.

Daer zyn der doech noch andere die sich wel la-
ten voorstaen / dat het den State van haers ampts
wegghen toeromet een goede ordeninghe in alles
te stellen / en dat des Conincks meyninghe (als
die nu verre geset / en van vreemde natien gant-
schelick beseten zynde / van deser landen ghele-
ghentheyt qualich onderreicht / can worden) brie-

Inne nu / in een soo merckeliche perijckel / niet en
sy aen te sien: Doch euen wel / naedemael gescha-
pen is deur eenen ghemeen vrede met de gheen-
nen die vande Catholijcksche Roomsche Religte
afgheweken zijn / eene alghemeyne veranderinge
int landt op te risen / waer door dat niet alleen
die Prelaten en andere Gheestelicken mochten
grootelicks beschadicht wesen / maer oock alle
Roomsche ghelouighe Catholijcke kersten men-
schen in eenen swaren last en verdriet gheraken /
ouermits de onghelondenheyt der Scusen / der
welcker vele meer den roof en buyten soeckē / dan
haerder sielen salicheyt / soo dunct hun vele raet-
samer te wesen / dat men den wtganch deses tegen-
woordighen crijchs met ghedult verwachtē / op
hope dat Godt die stercksten helpen sal / dan dat
men om een perijckel te schuwen / sich een ander
dat vele swaerder en ergher mochte vallen / oer
den hals hale.

Maer hoe bundich ende gherwichtich dat dese
dise teghenwerpinghen by alle verstandige men-
schen behooren gheacht te wesen / om een so heyl-
lich en heerlich werck te verachten / dat willen
wy nu in de schale der waerheyt onpartidichlich
ouerwegē / en **D. I.** int corte / soo vele ons moge-
lich / voorhoudē: **Siddende D. I.** dat sy doch wil-
len alle partidicheyt ende aensien der menschen
nederligghende / de sake niet anders dan nae de
waerheyt richten.

Soo vele dan als het eerste stuck belangt / als
dat het den Statē niet soude van rechts en ampts
wegen toecomen sonder des Conincks beuel en
ghebot

ghebot hierinne te versien / ofte een gemeene vrede te maken / het oordel van deser vraghe bestaet enckelick en in sonderheyt inde bemerkinge des amptrechts en schuldighen plichts der Staten: want soo wy te rechte weten te onderscheyde wat den Staten van eedts en van rechts weghen toecompt / en daermede oock wat den Landtsheere zijns ampts ende zijner hoocheyt haluen toebehoort / sod sullen wy sonder groote swaricheyt dit gheschil met goeden ende vollen bescheyde conuenen nederlegghen.

Nu is het wel gewis / datmen om sulcx na der waerheyt te ondersoecken / tot aenden eerste oorspronck behoort op te gaen / en aemmerken van wien de Coninc / als een rechte natuerliche Landtsheere van herwaertsoucr / zijne hoocheyt hebbe ontfangen / en met welcker voorwaarden en conditionen hy vanden landen / ofte vanden Staten des landts sy aenghenomen en gehult geweest: wat oock voor een aensien / ghelooue / en auctoriteyt de Statē des landts by zijne dooluchtige Voorzaten en Hertogen van Lottheringen / vā Bourgongien / en van Brabant / en by de Grauen van Vlaenderen en Arthops / en vā Holland en Zeelant / &c. opt hebben ghehad: Want het ontwijf selue waerachtich is / dat de selue macht en auctoriteyt die beyde de / Landtsheere en de Staten des landts / een weder sijden hare naecommeren hebbe achterghelatē / die selue mogen en behooren sy van Godes / van rechts / en van eedts weghen nu ter tijt te plegghen / te ghebruicken / ende met alle middelen te handthauē en voor te staen.

Ende so verre als eene van beyden dese zijne pa-
len soecht te ouertreden, de selue veruult daerme-
de inde schuldt, ofte van moettwillighe tyrannie,
ofte van strafweerdige wederspanicheyt. Want
gelijckerwijs alle macht vā God is, en daer ge-
ne macht noch ouerheyt en is die Gode niet en
hebbe ingestelt, also heeft God ooc alle machtē
met sekere palen omtuynt en besloten, en wil dat
en pegelich sich binne dese palen der beroepin-
ghe, daer hy in beroepē is, staende bliue, sonder
de selue wt ongebondēheyt ofte dertelheyt eenich
sins te ouerschrieken, ouermits hy alsulcks niet
en wil lyden, maer vele eer met den alderboe-
sten straf des ondergāchs en verderfs van steden
en landen, en met versettinghe en verwandelin-
ge der Coninckrijcken, en Vorstendommen van
d'een gheslachte in d'ander, straffen. Nu zijn dese
eerst het woort en de Wet des Heeren: Daer nae
de Landrechten, de oude loffeliche hercomen die
van vader tot kinde geresen zijn, wt de onderlin-
ghe contracten ofte verdragen tusschen den Hee-
ren en de onderdanen ghemaect en ouercoinen:
en ten laetsten den eedt daermede sy aen wede-
syden, beyde de Landsheeren en de onderdanen,
elck voor zijn deel, Godes heylighen name heb-
ben aengeropen, en hem tot en ghetuyghe, en
tot en rechter en straffer haerder conscientie ge-
stellet, by alsoo verre als sy die beswoorene rech-
ten en hercomen, en de voorschreuen onderlinge
contractē en verdragen met elchanderen tot ghe-
meyne vrede en gemaecte niet en achtervolgen,
en vā point tot point getrouweliche onderhou-
den:

den: Daerom en can Godt/ noch en wyl/ als die
zeloccs ende puerich is ouer de eere zijns naems/
geensins ghedooghen datmen zijne Wet en zijn
woort verachtende/ de eere zijns naems en zijner
wafestept dus schendelijcken soude misbruyckē
en tot eenen deckmantel der booser begheerlick-
heden verkeren.

■ Nu is het soo wel wt Gods woort/ als wt al-
le rechten/ priuilegiē/ oude hercomē/ gebruycken
en costunnē/ en wt alle onderlinge contractē/ ver-
dragen/ en verbonden der landē van hercxwaerts
ouere/ die dock met Gods woort en mettē heylig-
gen edt beyde der Landtsheerē en der Statē/ bes-
woert en beuesticht zyn. blückelich en openbaer/
dat dese Nederlandē/ die dē Coninc vā Spangiz
onsen natuerlijcken Landtsheere by erfrecht wt
den huyse van Bourgongien veruallē zyn/ noyt
by wyse van eene volcomene Monarchie ofte
Coninckriek zijngeregeret gheweest: Al ware
den Landtsheere soude gheoorloft hebben ghe-
weest die saken des landts met wille en nae zijn
goetdunchen te beleyden/ sonder op de witten
ofte gerechten des selfs te passen: Maer ter con-
trarien/ is het landt altijt by maniere van eene
republijcke/ ofte burgerlijcke bescheydene polli-
cie/ met recht en billichit gestuert en onderhoude
geweest. In sulcher vorghen/ dat dē Landtsheere
is als een bediener en beleyder der landtrechten/
witten en ghesettē/ ia als een vader des Vader-
landts gheweest/ om eenē yegelijcken/ by ware
arm ofte rijk/ edel ofte onedel/ euen ghelijcke
recht en gherechticheyt met bonnis te bedienen.

Ende

Ende de ghemeynten als een herder te weyden
en te regeren / niet na zijnder geliefsten ofte goet-
dunckē / maer naeuolghens het voorschrift van
haere rechtē / vrgheden / priuilegien / en oude her-
breugen / die hy te zynen aencomste seer heplich-
licken besworē heeft / en daerop gehuldet en aen-
genomen is gewordē / met swaren eede hem ver-
bindende / daer af gheenans te mogen treden : en
insonderheyt nemmermeer yet met wille te doe-
ne / maer alles naer recht ende vormisse.

Daeromme hoe wel dat het erfrecht der reger-
ringhe in dese landen schier van alle tijden / van
vader tot kinde / is onderhouden en achteruolget
geweest / so is dat selue nemmermeer ten vollen
bundich geacht geworden / noch en zijn de rechte
wetteliche erfgenamē nemmermeer voor Landt-
heeren bekent geweest / totter tijt toe dat sy vande
Staten des Landts / indē name der gantscher ge-
meynte / eerst waren aengenomen en eedt gedaen
ha dden / dese voornoemde landtrechten in alle ha-
re poincten te onderhouden / met sulcken bespree-
ende voorwaerde / dat so verde sy haerder voorsa-
ten priuilegien / en der landen vrghede en rechten
niet en onderhieldē / inen se voor geene Lādtshē-
ren en soude bekeimen / noch hun eenige gediens-
sicheyt ofte gehooricheyt bewijfen / so langhe en
totter tijt toe dat sy den landen daerinne voldoen /
en de saken daer in sy sich mochtē misgrypē heb-
ben / gantschelich volrecht haddē : en naedemaer
mi dattet onmogelich hadde geweest het geheele
corpus van so groote ghemeynten by een te roe-
pen / om den voorschreuen Heerē sulcken eedt af
te ne

te nemen / ofte de landtsaecten te helpen beleydē /
so zōnder eenighe wt de gehele generaliteyt wt-
gelesen gheweest. die het gantsche corpus souden
representeren / en in haren name doen t'geene dat
anderfins vande generaliteyt behoorde ghedaen
te wesen / met volmacht / aucthouteyt ende beuel-
sick hierinne behoorlicken en ghetrouwelicken te
quyten / en der ghemeynte en des landts priuile-
giē / rechten / en vryheden in alle manieren te ver-
dedighen en voor te staē / sonder eenighe ooght-
linge ofte aenneminghe der persoonen : Dit zyn
inden beginne de twee Statē / namelick des stid-
derschaps ofte des Adels / waerinne eenighe
voornaemste vanden Edellieden zyn aenghenom-
men geworden / en der steden / tot welcken eenige
Communimeesters / Gheswoorenē / Guldken-
nen / Wēckmeesters / Pensionarissen / ofte ander
dierghelicken wt den ghemeynten der steden en
der vryhedē vercooren werdē . Daer nae heeft de
Geestelichheyt ooc daer toe geslagen / en hebben
wt haere gheselschap eenighe treffeliche Prela-
ten en Abten gecoorē / die de gantsche geestelic-
heyt soude representerē / en de seluer rechten / pri-
uilegen / en vryheden mettē anderē Staten trou-
welicken verdedighen ende hanthauen .

Dit zyn die gheene dienen Staten des landts
gemeenlichen noemt / welke in alle swaere ghe-
wichtige saken den Landtsheere bystaen / nauol-
ghens zynen eedt / en helpen raden t'geene dat tot
oorbaer / nut / en weluarē des landts / en tot zynen
dienst en hoocheyt is dienende / die den heere te
kennen gheuen alle mishandelen / daermede den
vryhe-

vrijheden en rechten des landts eenichsins te cork
mochte gheschieden / om daerinne / volgende den
recht aen weder syden gedaen / te remedieren en alle
voordere inconuenienten te schutten : die ooc des
Landtsheeren beden en begeerten aenhooren en de
seluige haeren gemeentē aendienē / zijnde schul-
dich / so verde als eenighe sake voor quame / daer-
mede de ghemeynten mochten beswaert ofte bes-
list werden / als vā crijch / van vrede oft bestant /
van eenige schattinge oft petitie / van munten te
verhoogē ofte te verlegē / vā eenige landtschap
te verureinden / oft dier gelicke saken / de gulden
en ambachten / met de dekenen en hoofde der sel-
uer te samen te roepen / en eens vegelickē stemmē
en aduys te hooren / omme de selue aen den landts-
heere trouwelickē aen te dienē en te rapporieren :
En voort volmachtich ende schuldich zijn in alle
sware vooruallē de sake / die het gātsee lant moch-
tē aengaen / als inder naeme der gātseher gemeen-
te die sy representere / te ramen / te besluyten / en te
dadigē t'ghene dat ten besten orboor en nutte des
landts en der ingesetenē soude mogen beuonden
werdē te gedijen. Ouermits het gantsche corpus
der ghemeyntē / bestaende van Gheestelickē / van
Edelen / en van stedē en vrijhedē / hebbē in deser
vercoorne staten goede trouwe / voorsichticheit /
en wijsheit / alle haere weluaert / salicheit / en vrij-
heyt gantschelickē beuolē en gesecht / om de selue
met alle manieren / en tegen eenen vegelicken te
verdedigen en voor te staen. Daer toe worden in
Grabant bydē Chartere vā Cortenberge verco-
ren vier Riddersen / die oorboorlichste en die beste

Dit sijn
de eygen
vyoordē

diemen vintde mach / en die vroetste / om des lants inden
orboor / en die goede liede vā Veniēne / die van Chartere
van Bruessel / eenen van Antwerpen eenen van van Cor-
Dhertoghenbossche / eenē van Tienen / en eenen tenberge
van Lecuwe / waer toe naderhandt verwillicht is begrepe
dat die van Antwerpē noch eenē poortē mochtē
ten bywoeghen / en de stadt van Bruēle ooc eenē.
Welckie van drie wekē tot drie wekē tot Corten-
berge mogen vergaderē / en machtich zijn te ver-
hooren en te weten / oft eenich gebreke inden lan-
de van eenige dingen sijn / als van pointē die de
privilegien / rechten en vonnissen des landts aen-
gaen / ofte andersins in wat maniere so oock ge-
schieden ofte geuallen mochten / en hebben volle
macht altoos alle dese dingē se verstone en te ver-
beteren: En alle andere goede dinghen te maken
en te ordineren naer haer beste verstant / na dē or-
boor des Landsheerē / en zijns landts / en wat se
daermede doen en ordonneren / dat wort by den
voorschreuen Chartere van den Hertoghe Jan
van zijne sone Hertoghe Jan / item van des Herto-
ge Wentzlaus / voor haer en hare nacommingen
in ewicheyt met belofte en hoogen eedē be-
uesticht en beswoerē / als dat vast en geslade bli-
uen soude sonder nēternieer daer teghen te doe-
ne ofte comen / noch van der voorschreue Heerren
wegen / noch van wegghen haerder nacommingen
gben: Fac in sulcher voegen en met sulcken ver-
bant / dat soo verre by ofte zijne nacommingen /
ofte vemāt anders wie het wesen mochte / de din-
gen also geordonneert / ofte eenige daer af brake
ofte niet houdē en wildē / so consenteert dē voorsc.
Hertoghe

20 Hertoghe / en wilt voor hem en zijne nacomme-
21 lingen / dat men binnen zijnen lande gheen von-
22 nissen segghen / noch dienst doen en sal / totter tijt
23 toe dat men de selue dingen die ouertreden warē /
24 wederomme te rechte brengen sal / en van pointc
25 tot pointc gheheelick onderhouden : en soo verre
26 niet / soo wert allen ende ende eenen pegelijcken
27 beuolen / en een pegelijck op zijnen eedt / hulde
28 en trouwe gemaect / d'een den anderen alle voor-
29 scheinuen pointen te houdē / en te helpen doē hou-
30 den met eendrachtigheden / en daer toe te helpen
31 met crachte en met machte / het welke niet alleen
32 den Hertoghe / maer oock de Edelen tot een ses-
33 senvijftich toe / en allen de stedē en vriheden met
34 eede beswooren en met hare zegelen beuestiget.

Desghelijcken inden bries des verbandts tus-
schen t'landt van Brabant en van Vlaenderen /
en tusschen den Hertoghe aen d'eene zijde / en den
Graue aen d'ander / ghemaect int Jaer derthien-
hondert en negenendertich / worden eenige goe-
de leden wt den Adel en steden vercooren / daer
by ghevoocht twee vandē rade der Landtsheeren
verordonneert en volmachticht inden name der
steden en der gemeypnten / als representerende de
Staten des landts / dat soo daer eenich gheschil
ofte misuerstant oprijst / tsw tusschen de vrij hee-
ren onder elckanderen / ofte tusschen de landē on-
der elckanderen / ofte tusschen de heeren en lan-
den / in wat maniere / ofte in wat saken / ofte hoe
menichweruen dat het wesen mochte / te mogen
en sullen het selue sichten en vereenighen / ende
t'ghene dat de selue sullen wtspreken / dat sullen
beyde

Bevde Lantsheeren en landen moeten voor goet
vast en gestade houden sonder eenichsins daer te
gen te comen / op straffe dat so verre sy daer te
gen comen / de landen alle te gelijck sullen schul
dich zijn / hen met cracht en macht weder te staen
Vier mede stemme voorts alle andere priuilegiën
rechtē / en charterē des landts / beroufende opent
lick ende onwederleggelsch dat de Staten / dat is
de vercozene mannen / bevde vande Ridderschap
en vande steden (daer by naderhant de Gecostelic
ke ooc by gemeynē aduise gewoent zijn geweest)
macht hebben op de gemeynne saken des landts /
so verre alffer eenige swaricheyt tusschen bevden
valt / te letten / en de selue te rechte te brengē / En
dit is ooc t' allen tijde dadelic en sonder peniandts
wedspreken geschiet en achteruolget geweest /
also het merkelicken blijcken mach by alle ver
draghen / accorden / en ouereencomminghen / die
de landen ofte steden d' een metten andere opt ge
maecht en belloenten hebben / in menichmael ende
sehier allermeeste sonder den Landtsheere daer o
uer geroupen te hebben / Dit blijckt oogenschijn
lick wt den accorde en eendrachticheyt tusschen
die van Leuuen ende van Brussel ghemact / int
Jaer ons Heere duysent dryhondert en dertiene
nae S. Jacobs en S. Christoffels dach / die sy
sonder elckanderen / sonder den Heere daeromme
te ropē / alle om die goede gunste / groote vriet
schap / en trouwe die sy altoos gedragen haddē / en
in toecomende tijt noch dragen soude tot hare lie
uen Heeren den Hertoghe / en (also die woorden
wdruckelicken wuden) merkende dat zyn eere
ende

ende porboorte alsulter was / en hy wel behoefde
dat zyn landt in vrentachticheden ende in goeden
pointe staen en bliuen mochte / en dat hoe vrent-
drachtiger dat die goede lieden vande lande zyn /
hoe stercker ende machtigher dat den Hertoghe
wesen sal / ende sy alle niet hem / gelooucn derhal-
uen in al anderen trouwe en onderlinghe vrient-
schap te houdē / en die den anderen alle onrecht
dat onderlings gheschieden mochte / te letten nae
den raet vande goede lieden van beide de steden.
Gelooucn voorts d'een den anderen in zyn recht
te behoeden ende ghetroouweliclyc by te staen te-
gen pghelicken wie dat hy ware / wt ghenomen
haren Heere den Hertoghe / en waert ooc sake dat
onse Heere den Hertoghe (segghen sy) eenighe
stade verorechten woude / soo gelouen wy oock
in al anderen onsen Heere den Hertoghe en sine
raet te veruolghene / tot der wyte doe daer dat on-
recht sy afghellegt / etc. En waere oock dat salie
dat onse Heere de Hertoghe enige dingen dade-
oft verneme / die hem zynen lande onoorboorliclyc
waren en schadeliclyc / soo ghelouen wy welc ons
for dat eerst verneme / den andere doren te wotene /
en dan d'een niette anderen dat d'other te hoos-
nen / en dan hem te veruolghene tot die tijt toe dat
hy wille ontberen / etc. De. 2. 2. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Dat selue blijct oock by het compromis en aen-
roide gemaect tot Gortenbergen int jaer 1261
des andere dachs naer S. Jacobs dach / tusshen
de selue steden van Leuue en van Brussel / daer-
tine ooc alle andere steden en vriheden / als Tieren /
Antwerpen / Liere / Brechtals / etc. tot der-
tine

kenne toe gheconsenteert hebbē / en met ghelijckē
briuen beuestigheit. Item byden charter vanden
vieren / daer tusschen de gheboortighe lieden ende
gemeynthe van Brussel een accordt en eendracht-
sicheyt ghemaect wordt int Jaer 1348. op den
seventhienden Junij / alwaer oock menigherleu
verschede poincten aenghaende de bedieninghe
der iustitien / en de onderhoudinghe der eenicheyt
byden Schepenen / Schuldenen / Gheswoore-
nen van ambachten / en andere geledere der stad
beslooten / ende in ewicheyt voor hun ende voor
heure naecommelingen ghecondoncert en beue-
sticht worden. Item byt verbondt tusschē die ste-
den van Brabant / ende de steden vā Utrecht / van
Lunburg / van Balhem / van Roden / van Nien-
pen / Wiffenberge / en van Spermont / tusschen
die Communghemeesters / Schepenen / Ghes-
woorenen en raden vanden Steden ghemaect
tot Leuen op den achten dach vander maent
vā Meert int Jaer ons heeren 1354. Belouen-
de d'een den anderen voor hun en heure naecom-
minghe in alle ewicheyt d'een byden anderen
te bliuē eendrachtelike / ongescheyde en ongesou-
dert: en so verre als sy nae de afschuinge des kee-
ren eenen Landtsheere souden moeten kiezen / te
bliuē allegaert ongescheyde en eendrachtelike
by eenē heere. Item elck den anderen te helpen
houden haere vryheden / charteren / priuilegien /
hebbinghen / constutien en vsagien / en so verre
als vemaent daer tegen quame / den seluē te helpen
bedwingene: en so vemaent van hun om deser een-
drachticheyt wille in commer ofte laste quame.

„ dien rommer en last te helpen eendrachtelicken
„ wederstaen met liue en met goede.

Item by de nieuwe eendrachticheyt van allen
den steden en vryheden van Brabant / ghemaect
tot Brusselle / den xviii. dach Februarij / int Jaer
ons Heeren 1371. stin van Camerick / vā d'een
metten anderen te bliuen bydē chartere vā Cor-
tenberghe / byden walschen chartere / en bydē an-
deren charteren en rechten vandē landen / die sel-
„ ue altijt en in ewicheyt vast en onuerbroken in
„ alle haere poincten te onderhouden / sonder te ge-
„ dooghen dat yemant daer teghen quame / iac so
„ verre dat hun ofte eenige van hun die bydē voor-
„ schreuen rechten en eendrachticheden bliue wae-
„ re / eenigē last toequame / ofte daeromme worden
„ aengesproken / oft yet gheschiede in eeniger ma-
„ nieren om de voorszreuen sake / rechte / ende eend-
„ drachtichedē wille / dat sy alsoo te gadere / en elck
„ sonderlinghe dat sullen veruolghen / helpen dra-
„ ghen en wederstaen / en daer af in alcanderen ver-
„ antwoorden voor eenen pegelicken t'allen tijden
„ dat des noot ware : ghelick oock de verbondē en
„ eendrachticheden die van ouden Taren onder ons
„ ghemaect sijn / verclaren en in hebben.

Item byden accorde vande dry staten gemaeet
den vlerden Nouembri / xiiij. vinstien / te wetē /
van den Wten. Edelen / stedē en vryheden / daer
ghedooten is / dat sy by malcanderen souden bli-
„ uen / en helpē elc des anderē priuilegien / rechten /
„ chartere / en ofantien onderhoude. En noch byden
„ acte vandē conclusien en oucredach vandē steden
„ en vandē lande vā Brabant / aengarnde de priuile-
„ gien

legien vanden seluen lande / ghebarn den xvi. in
februari int Jaer 1514. nae de stül vā Grabāt/
aldaer byde Statē des lānds. onder elckander eens
drachtelic vdragen / geslotē en geacordeert wort /
dat soo wat beuelen ofte brieuen voortae gherx-
pediert werden / ofte attentaten ghedaen expres-
selick contrarie ofte tegens den text en inhouden
vander blijde Incompstē ofte andere priuilegien
vanden lande / datmen dien niet en sal obedieren
ofte ghebingen gedaen te worden: En voorts by
meenige andere acten / verdraghen / conclusien /
brieuen en charteren in Grabant ouer aldusdani-
ge sakhē onder de Staten / de stede / en de gelederen
der seluer menichwreue gemaect en beslootē / son-
der den Landstheere daer ouer te roepen / sae me-
nichmael tegen zynen wille / naeuolgens de rech-
ten en priuilegien des landts / acu wederstijde van
hun beswooren.

Dit selue cannen doek noch merckelickē sien
byden vrede gemaect en beslooten vande genera-
le Staten des landts vā hermaert souere int Jaer
1488. den welcken sy de Coninc Martiliaen
oues Conincks ouergrootuader / en Vader des
Conincks Philippi des natuerlickē Landstheere
hebbē doē verwilligē. Alsoo het byde auctentys-
ke acten der seluer vrede opentlick blyckē can / al-
daer de Staten des landts voor een gewis / claer /
en ongetwijffelt poinct voorhouden / dat het den
Staten van rechts en van ampts wege toecompt
vrede te maken / en de landtsaken naer den besten
oorboor des landts te verrichten.

In somma / het wort by alle auctentijche ende

ghelooftwerdige ghetuyghenissen / brieuen / en
landtcharteren / verachtich en openbaer beuon-
den / dat der Staten ampt / officie / en schuldighe
plicht sy / in de alghemeyne gheschillen / en saken
den lande en de gemeyntē aengaende / haere aus-
thoriteit / naem / en macht te gebruiken / omme
het landt in vrede en in eendrachticheyt te bren-
ghen / en alles te ordonneren / te besluyten / en te
doen wat tot des landts orboor beste dient.

Daeromme is het voorwaer / ofte al te groote
archeyt en listighe sinne / oogluypkinghe / ofte
eene alse plompe en groue onwetētheyt vanden
gheenen die nu willen versaken dat het den Sta-
ten des landts niet en soude toecommen / sonder
des Conincs ofte zijns racts beuel en ordonnā-
tie / in dese alghemeyne verwoestinge en verwer-
ringhe / de saecken tot eene goede / salighe / en ge-
wenschte vrede te brenghen. Want soo verre ist
dat dit soude waer wese / dat ter contrarie de Sta-
ten des landts gheensins en connen noch en mo-
ghen naelaten inde volle kennisse der ghemeyne
landtsaken te treden / en dit ghenieene verderf en
iammer vande vreedde natien ingeuoert / tot een
eynde te brengē / sonder haer selue / haren Landts-
heere / en den gantschen lande ontrouw en meys-
needich te bewyzen / dewijle sy de priuilegien en
rechten des landts beswooren hebben / en inden
name der ghemeynten en der gantscher genera-
liteyt hebben doen besweeren / als stellende haer
seluen borghen / toesienders / en vooghdē des ge-
meenen weluacren onses Vaderlandts: Ja dat is
soo claer en ghewis / dat selue de geswoort vyan-

den haeren eyghen Vaderlants, die nu onlancks
eenen genaecten brief indē name des Conincks
aen v lieden, mijn haeren representeren de Sta-
ten des landts van Grabandt, hebben verdricht/
ende met der posten wt laten gaen, om W. L. daer
mede uwes ampts en uwes eedts verghetich en
onachtende te maken, daer mede sy uwer lieden
recht, macht, en aucthoriteyt, die ghy van Godde
en vanden rechten des landts ontfangen hebt, v
soecken afhendich te maken, en den liede vanden
raede ouer te gheuen, nochtans dit poinet niet en
connen gheheel dissimuleren noch voorby gaen/
segghende met wtgedruete woorden: dat de Co-
ninck v lieden bidt, en expresselicken ordonneert/
dat ghy den lieden vanden raede ghehoorsaē zyt
als zijnen eyghen persoone, en nochtans selue de
handt daer aen hout dat de landen in vrede en ee-
nicheyt ghebracht mogen werden; Daer mede sy
ghenoech te kennengheuen, dat v lieden alsulcx
van ampts en van rechts wegghen toecomt. Hoe
wel haere listicheyt en dobbelheyt daerinne siet
wtwōst, dat sy het gheue dat v lieden van rechts
en van uwes en des Conincklijckē eedts wegen
toecompt, en sy v lieden niet en derren opentlick
en gantschelick benemen: dat laten sy v toe als
ghegheuen en verleent van wegen en wt cracht
des Conincks ordonnancie en bruel, daer v liede
ter contrarien den Coninc schuldich is te verant-
woorden en te volrichten t'gene dat tegen de ge-
meue vrede en weluare des landts, en tegen alle
de de priuilegiē der seluer tot noch toe geseht is.

Want in uwen handen heeft den Coninc als

een heere van dese landen, belooft, geswooren/
en hem verwillighet, dat hy des landts weluare/
wiede, en gherusticheyt in alle manieren versor/
gen sal, en en sal gheenē crīch voeren noch con/
dighen, noch den seluen ghecondicht zinde verde/
maken, noch sich met peimant verbinden, noch
eenighe nieuwicheden streckende tot vermindes/
ringhe ofte veranderinghe der landtrechten, ee/
nichsins moghen inuoderen, sonder ghemeyne en
rijpe consent en verwillinghe der landen ende der
Staten, Dat hy oock niet en sal moghen enighe
bede, schattinge, oft impositie den volcke opleg/
ghen, sonder haere vrije wilcozen, welke sy hem
sullen toelaten wt gratie en niet wt recht, also de
charteren daer ouer ghemaect op verschevde tij/
den, merckelich en met wtgedruete woorden zyn
lydende: Ja dat hy gheene beeden den gemeyn/
ten sal moghen verghē, ten waere wt oorsan van
Ridderschap, van huwelicken, ofte van geuanc/
kenissen, en sal noch de selue beede alsoo radenlic
nemen dat niemant der goeder lieden daer mede
ghequetst ofte verladē zyn: En soo verre hy hem
veruordert daer tegen te doene, soo sullē de Sta/
ten schuldich zyn hem hierinne te wepgeren ende
teghen te vallen. Hy belooft en sweert oock in u/
we handen, en ghylieden zyt als depositarisen en
borghē van desen eddt voor de gantsche gemeyn/
te, dat hy eenen pghelicken niet met wille, maet
met recht en vonnisse sal verhandelen, en elcken
handelen na recht van zijne stadt, en hy selue ooc/
ten vonnisse moeten staen in alle gheschillen soo
wel als de minste van zijne onderstatē, sonder dat
hem

hem gheoorloft sy vernants recht/ priuilegie / en
vrijheyt te verbricken/ ofte te vermindere/ ia oock
eenighe nieuwe rechte ofte priuilegien verleenen
die de landen nadeelich mochte zyn/ sonder voor-
gaende consent en veruillinghe der Staten.

In somma de Staten / dat is / ghylieden mijn
Heeren/ zint inden naeme der gemeenten daer toe
gheordonneert/ om toe te sien dat de rechten ende
vrijheden des landts in alle haere poincten/ en de
ghemeyne vrede werde onderhouden wel en ge-
trouuelich/ en dat de Landtsherec zijne voorghes-
chreuenen paeten nerghefins en ouertrede/ en tot
uwer correctie staen de gheene die teghen de pri-
uilegien en rechten des landts tot eeuige officien
gesteld zyn / ofte den selue gecontrauenteert heb-
ben/ volgende den vijfde artijckel der blinder In-
comste/ als tot Leuen ghedaen is openbaerlich
ouer den raedt van Cortenberghe/ ontrent de Ja-
re xij^e. twintich / als Hertoghe Jan tselue ghe-
tuycht by zyn Placcaet in date den vierde Mey/
xij^e. eenentwintich. Want voorwaer de Staten/
dat is de Edelen en de steden/ hebben seer solem-
nelijcken en op verscheidē weruē en alderhooch-
ste verbanden beloost en ghesvoooren / voor haer
en haere naecomnelinghen in ewicheyt/ alle de
rechten en priuilegien des landts/ en de gemeyne
vrede en eendrachticheyt te doen onderhoude in
alle maniere/ en soo verre als yemant sich daer te-
ge wilde stelle/ ofte de selue verbricke/ dat sy hem
met macht en cracht sullen bedwingē/ en de saec-
he te rechte helpen brengen/ alsoo dat de Landts-
heeren hun hebben ghebeden en beuolen te doe-

ne: en sy tot dien eynde beneuen haeren eedt/ doch
haere zegelen acnde brieuē hebbe gehangē voor
haer en haere naecommingē in ewicheyt: **Al-**
somē siē mach inde voorgaendē chartere vā Cor-
teberge/ aldus luydende vā woorde te woorde.

En om meerder sekerheyt en ewelicke vestin-
ghen van dese dingen/ so bidden wy/ beuelen/ en
heeten allen onsen **Sarnisoenen** van onsen lan-
de/ **Riddersen/ beyde Saenroetsen** en andere/ en
alle wie sy zyn/ die heerschap houden en hebben
binnen onsen lande/ en den goedē lieden van on-
sen steden groot en cleyne/ ende manens op die
trouwe en hulde die sy ons schuldich zyn/ dat sy
alle de voorschreue dingen van poinete tot poin-
te/ ghelijck dat wyse voor hebben geloofst/ en op
alsulcken eedt/ als wyder toe gedaen hebben/ ge-
loouē te houden voor hun en haere naecommingē/
ewelic/ vast/ en gestade. **Wort** biddē wy/ beuelē
en heeten alle die voorschreue/ die nu zyn en we-
sen sullen ten tijde/ op die trouwe en hulde voor-
schreue: waert dat wy/ onse oir/ ofte onse naecom-
mingen/ tegen die dingen en die poincten voor-
schreue/ in al oft in deel comē wouden ochte bre-
ken in eenigher manier en/ dat sy ons/ noch onsen
oir/ noch onsen naecomminghen/ egeene dienst
noch hulpe en doen/ noch onderdaenich en zyn/
tot aendien stont dat wy gebetert haddē/ en doen
beteren en oprechtē alle die breucken dier toe ge-
schie waren/ inden staet inder formen gelijck dat
de dingen en de poincten bouen beschreuen ende
verclaert zyn/ **xc.** Waert dat saecke dat eenich vā
onsen **Sarnisoenen/ Riddersen/ Saenroetsen/ ofte**

andere/ ofte vemāt die heerschap onder onshout/ 33
oft lieden van onsen stedē/ die nu zyn/ ofte ten tij- 33
den wesen sullen/ eenich vā desen poincten voor- 33
schreuen breken wouden/ oft daertegen quamen/ 33
ofte daer teghen comen wouden / die hebben wy 33
als nu gelijck dan/ voor ons/ onse oir en naecom- 33
melingē/ voor onwettighe en voor ongetrouwe/ 33
en die en sullē voorttaene te geenē oorconschappē/ 33
noch te wette/ noch te vonnisse staen : Voort soo 33
biddē wy en beucelen/ heeten en maenen alle onse 33
Baroenen/ Riddersē/ Vanapē/ en lieden van onse 33
stedē/ op de hulde/ trouwe/ en erdt voor genomit 33
en elck sonderlinghe/ d' een den anderen houden/ 33
doen/ met eendrachtichedē/ en daer toe helpē met 33
crachte en met machte waer dat vemāt tegē qua- 33
me oft comen woude in eenigher manieren/ &c. 33

Daer op verbindt den Heere hem / zijne oiren
en naecommelinghen / en renuncieert en verrijt
voor hem en zijne naecommelingen alle die din-
ghen/ beyde van feyte en van rechte/ int generael
en int speciael / die hem ofte zijne naecommelin-
gen mochten tegē die sekue verbintnisse eenich-
sins helpen ofte ghestaden : En dit bezeghelt hy
met zijnen zeghel/ en alle zijne Baroenen/ Ede-
len/ en steden sweeren het sekue / en hanghender
haere zegels aen/ voor haer en haere naecomme-
linghē. Welcke verbintnisse is van tijde te tijde
aenghenomen en onderhouden gherweest/ en me-
nichmael veruerschet en beuustighet/ als naeme-
lick inden chartere gemaeckt tot Brusselle by den
Hertoghe Jan / des Hertoghen Jans sone / int
Jaer 1333. Den maedach nae de assumptie dach/

ende

en twee andere charteren ghegeuen byden Heer-
 toge Wenzellaus, en zyne ghesellinne de Ver-
 koginne Joanna, de eene op S. Lambrechts dach
 int Jaer 1372. en d'ander ghegeuen te Bruessele/
 de verthiende in April int Jaer 1373. inde wel-
 ken vordruckelicken beuolen en gheheeten wort/
 Allen Waenroetsen / Ridderen en godden lieden
 vanden steden en vnheden / en eenen pegelicken
 des landts van Brabant, op alfulcker trouwe/
 eede, en bande / als die voorschreuen charteren be-
 gruppen en inhebben / dat so de selue charteren van
 Cortenberghe / en den walschen charteren voor-
 schreuen malcanderen houden / doen houden / en
 helpen houden met cracht en met machte / in aller
 formen en manieren dat inde voorschreue charte-
 ren verclaert is / en so in hebbet. Soo dat het bli-
 kelick / openbaer / en buyten alle twyfel ende we-
 derspielen is / dat het den Staten des landts / dat
 is / de Edelen en Steden en Ghesestelicken / van
 rechts en van edts wegen toecompt die priuile-
 gien des landts / en de gemeene vrede te hantha-
 uen en te doen onderhouden teghen eenen pegel-
 licken / en in wat saechen dat het wesen mach / ge-
 lijck als ooc den brief des verbands tusschen Bra-
 bant en Vlaenderen vordruckelijcken mede brenghet /
 en is hier voortijden van onsen Voorvaders tele-
 dens metter daet achttruolicht geweest: alsoo het
 openbaerlick blijct wt alle de voorschreuen char-
 teren / verdraghen / en eenbrachtigheden / tusschen
 de steden en vnheden / ofte tusschen den landen
 onder malcanderen ghemact / die wy hier bouen
 vermeldet hebben.

110

Maer in sonderheyt hebben sy dat laten bli-
ken als sy de Hegeerders en Officiers van Vre-
toghe Jan nighestelt / die sich teghen de rechten
en priuilegien des landts ghedragen haddē / heb-
ben in de Stadt van Leuene openbaerlick geroy-
rigeert: tae selue den Hertoge Jan van zūner ad-
ministratie verdraghende / hebben eenen ruwaert
gheset / die by raedt der Staten soude het landt re-
geren / tot dat den voorszreuen Hertoghe dē sel-
uen Staten in alle poinctē soude hebben voldoen
en alle de mishandelen verricht en te rechte ghe-
bracht / het welcke ghedaen hebbende / heeft hy
hun een acte verlcenct / ghemact tot Leuuen den
vierden dach in Meye / int Jaer 1421. daermede
hy bekennt dat de Staten wettighe macht hadden
om alsulchs te dorne: Willende daerentwē en
consentende voor hem en voor zūne naeronme-
linghe / dat soo wie / hy ofte zūne naeronme-
linghe / den drie Staten des landts / ofte eenige van
hun vercocteden in haere rechten / charteren / pri-
uilegien / costumen / vsancien en herbrenghen / met
violētē / cracht / macht / ofte willē / dat sy hē gee-
nen trouwelicken dierst doen en sullen / ghehoor-
saem noch onderdanich zyn / maer van allen haer-
ren eeden die sy hem ghedaen mochten hebben /
het sy van raetschappe / manschappe / oft anders-
sins onghhouden wesen. En dat die drie Staten
des landts van Brabant / met den meesten geuol-
ghe van hun sullen moghē kiesen eenē Ruwaert
die hen ghelieft / en tot haeren goetduncken / ten
meesten orboor / weluaert / en profffite des ghe-
weyns landts van Brabant / en dat die Ruwaert
volcomen

23 volcomen macht sal hebben alle saecken te doen
23 ghelyck als Prince en Heere vanden lande: wil-
23 lende ende beuelende allen zynen ondersaten des
23 landts van Grabandt / hoghe en nederen / en elck
23 bysonder / dat sy dien kuroaert alsdan ghehoor-
23 saem en onderdanich sijn in alle saecken / na d'or-
23 donnantie ende goetduncken der drie Staten des
23 voorschreuen landts van Grabant / tot aen diere
23 tijt dat sy ofte syne nacomminghen den driem
23 Statē des voorschreuen landts daer voorschreuen
23 gebreke en vercortinghe aen gheschiet waere / die
23 vercortinge en gebreke volcomelick en al ghere-
23 staercert en ghericht souden hebben / &c.

Ich laete nu Vlaenderen omuerhaelt die so me-
nichmael tegen haere Graue / lae selue teghen de
Coningen van Brantroyc sijn opgestaet / om haere
rechtē en priuilegien te handthauē / en der Lants-
heeren wille en ghewelt onder de landtrechten
te bedwingen: en en wil doch hier niet verha-
len van t'ghene dat sommighe mynsmakers met
onrecht tegens haere Heeren gehandelt hebben /
maer allecn t'geene dat vā het gemeene landt / na
de rechten des landts ghedaen / naderhant met de
successie der nauvolghende Landtsheerē is beues-
ticht en volstadicht gheweest: als doe sy de Gra-
uinne Aquildis hebben wtghedreuen / om dat sy
haere priuilegien verbrack / en Kobrecht de Drie-
se voor haerē Heere en Graue in haere stede aens-
genomen en gehuldet: doe sy Diederic van Elsa-
ten hebbe ingheroepē / en tot haeren Heere gend-
men / verdrinēde de Graue Willē van Norman-
dien / die met gewelt en na zyn goetduncken fort-
zelick

selck wilde regeren / waerlike by also dat sy on-
recht hadde gedaē / soude moete besluytē / dat den
Coninc vā Spangien hedē ten dage geen rechte
wetteliche herre en Graue vā Vlaenderē en sou-
de wesen / als hebbēde de Graeffschappe vanden
geenē beerruot / die se met onrechte hadde beseten.
Wat soudē nu dese onse oude Voorvaderen
segghen / soo sy int leuen mochten wederkeeren /
en cummael aensie t'geene dat wy / die haere kin-
deren en naecomelingen sijn / nu op onse tijden
vanden Hertoghe van Alba / vanden Comman-
deur / en andere Spaengiardeu soo menighe sa-
ren ghelēden en ghedoocht hebben / hoe men sou-
den sy op sien dat wy soo menighe infraecten en
verbrekinghen van alle die schoone losliche pri-
uilegien en landtrechten / die sy ons met so groo-
te moeyte en sochuldicheyt hebben nagelaten /
van vreedende natien liden en dragē / sonder eens
daer teghen te derven spreken / hoe soudē sy
verwondert sijn dat wy soo menighe gheweldens
moorden / schoffieringen van vrouwen en ionge
dochteren / moetwillicheyt van knechten / composi-
tuen / brandtschattunghen / schattungen / wterin-
ghen / exactien vanden tijden / twintichste / hert-
dertsten penningen / sodan enighe ellendighe ver-
woestinghe en brandtsichtinge van dorpen / berg-
honden / steden / en gheheel landen / liden en met
toegheuoude handen aensien / sonder ons daertē
ghen te stelle / Na dat wy noch opvoeden en heb-
pen onderhouden den crich / die teghen alle recht-
sen des landts / en tegen alle losliche hercomen
onser voorvaderen is aenghevangen / en tot noch

toe gheuoert gheweest: want niet alleen t'ghene
dat wt desen crijch gevolget heeft, is onuerdra-
gelyck, maer dē geheelē crijch, en het gātsche fon-
dement en gront des selfs strect openlick tot een
geheel opēbare vercredinge en vercleyninge aller
onser priuilegiē en landtrechtē, en tot verachtin-
ge des eedts die W. L. de Coninc indē naeme des
gantschen landts hebben afgenomen; also wesen-
de vanden beghinne aenghenomen, en tot noch
toe gheuoert sonder eenich voorgaende aduys en
verwiltigginghe des landts, dwicck teghen des
Conincs eedt, en teghen alle rechten des landts
is openbaerlicken strjddende: want het is eenē ve-
ghelijcken hemelick dat den Hertoge van Alba
sonde herwaerts ouer ghetomen heeft alle zijne
aenslaghen en waernemen met enckelike wille
en ghewelt, sonder eens op de Staten des landts
te passe, wtgericht, tae heeft nieuwe radē, rechts
banken en vierscharen inghestelt en ghemaect,
opentlich vclaert dat hy alle de Statē en inwoons-
deren des landts voor rebellich en wederspāntich
was houdende: soo dat den Procureur generael
hem niet en heeft gheschaemt inden naeme des
Conincs, voor den voorschreud Hertoge open-
baerlick te verclaren, dat de gheene die beghe-
ren dat die Coninc in dese twisfsaecten niet ad-
uys ende raedt vande Staten soude ordonneren,
t'gheene dat den lande nut en orboorlick waere,
een ongheschicte en monstreuse reden voorhe-
ben, welcke teghen alle rechten en borghertlicke
politien is strjddende: Soo dat het openbaer is dat
den gheelen aenmanch deses crijchs is eene ene-
kelic:

helicke infraecten der beswoorene Landrechten en
privilegien. Na dat noch meer is/ en tweich van u
lieden/ mijn herten/ crachtlichen is aen te mercken/
niet alleen den aenwanch des selfs is sonder
saet ofte verwillinge der Staten aengenome en
tot noch toe geuoert gheweest/ en derhaluen on-
recht en tegē de privilegien stredende: maer alle
die oorsake des selfs/ waer wt desen algemeenen
sammere gesproken is/ en soo groote bloetfortin-
ghe en sammelijcke verwoestingen naerghes-
volcht: en wt enckelen wille en goetdincke des
Landshereen/ sonder eenighen voorgaende ver-
gaderingen ofte raet der Staten des landts/ vanden
beghinne ouer menighe Laren innegheuoert
gheweest/ en derhaluen gantsch nietich/ crach-
teloss ende onrecht.

Want het alder eerste Placcaet dat ont in dese
onse tijden ouer de sake der Kelighe/ daer nu alle
desen twist wt gheresen is/ ghemaecht werde/ is
vā hoort/ loffeliker gedachtenissen Dieyser Ca-
tolo int Jaer 1521. den achtsten vā Mey/ inde
stadt van Worms/ in Duytslant ghemaecht en
beslooten gheweest/ ende van daer in dese landen
ghesonden aen de Coninginne Marie/ boert ter
tijt alhier Regente/ aen t' hof en lieden vande ra-
de van Mechelē/ aende Cancellier en liede vande
de rade in Strabāt/ aede Gouverneurs vā Lumburg/
van Luxemburch/ van Vlaendere/ van Artoys/
van Holland/ van Zeclant/ en Namē/ aende
de Presidenten en Raden der seluer landen: en in
sommā aen alle de Ouerhepde/ Officiere/ Statē
des landts/ en geledere/ en ingesctene des selfs/
C
voort

voor een vast, strenghe, oft wedertroepelich beuel/
 decreet, en ordonnance, also den wtgedruckten
 tert des Placcraets luydet: Soo dat daer geen ad-
 uis, raet, noch verwillinge der Staten van desen
 lande verwacht wert, gelick als onse priuilegien
 veruysschen, maer zijne Maesteyt vclaert dat so
 haer ter eere Godts, en ter behoorlicher reueren-
 tie van zijnen Vicarius op eerden onsen heylis-
 ghē vader den Paus, en vanden heylighen Stoel
 van Roome geresolueert, bedocht, en ghedelibereert
 hadde, wt eygene authoriteyt (hier op ghe-
 hadt alleet' aduis vande Prince en Prclate des
 Rynchs, Riddersen der Ordere, en lieden van zj-
 uen rade, van vele nationen hem onderdanich, by
 hem vergadert) te beuelene wel wtduchelic, dat
 ter instantien en versoecke van wat persoonē dat
 het so, geprocedeert soude werde tegē alle en ele-
 ken van wat statē, digniteyten, weerdicheyt, ofte
 onder wat priuilegiē so warē, contrarierende, te-
 gendoede, ofte niet onderdanich wesen, zynen
 edicte, beuele, en openbaringe, in wat manieren
 dat het mochte wesen: en dat alles, om te voldoen
 de sententie en bulle des Paeus, ouer Martin
 Luther gegeuē, gelijc als de woorden des Plac-
 craets wtduchelic medebrenge, verclarede dat
 alle ouertreders soude vualle int' erghm Læze Ma-
 iestatis, in zijne indignatie, en in alle de peynē al-
 daer verclaert. Soo dat het eenen vegelickē claer
 en openbaer is, dat het wt enckel beuel, wille, en
 goetduncken des Heeren, door aengheuen, raet/
 toedoē en determinatien van vicinde Heerē ofte
 Potentaten, sonder de Staten des landts eens

Dacc

Daer op te hooren ghemaeft wesen / ja vanden
aenbeghinnen althits Ipso iure nullum, en metter
daet-gantsch crachteloos ende nietich gheweest.
En verhalten alsulchs dat het de Staten noyt en
behoorden, noch nu niet en behoort, noch en com-
nen ghedooghen / sonder merchelike verbrakin-
ghe ende ouertredinghe haers edts ende be-
hoorlichen plicht. Daer nae in het tweede Plac-
caet dat te Mechelen ghemaeft werde / daer de
Inquisitie ingestelt ende beuesticht is / wort daer
niet duydelich verclaert dat sulchs beslootē en ge-
ordonneert is gheweest by aduysse van sekerre ge-
leerde inder schriftueren / en vanden hoofde / pres-
identen / en lieden vanden secreten rade / sonder
eens meldinghe vanden Staten te maken.

Op welcke Placcaten voortach alle de andere
naeuolghende ghegrondeert en ghebouwt zijn /
sonder opt de Staten des landts daer op te verga-
deren ofte te hooren : Ja daer zynder sommighe
die op straffe der ketterie / en van pene Laste Maie-
statis verbieden / dat niemant voor ewige verual-
lene inde voorgaende Placcaten enige requeste
ofte supplicatie aengueuen sal / ofte eenighe voor-
sprake / ofte verontschuldige doen / op pene van
in de selue misdact te veruallē: openlich teghē de
artichelē der blinde Incompste vā onsen Landts-
heeren soo solemnelich bestwooren.

Ich swighe dat die selue Placcaten / daer alle
die andere naeuolghende op gefondeert zijn ge-
weest / en den oorspronck zijn van alle onse tegen-
woordighe swaerichent / gemaert gheweest zijn /
sonder partijen in haere verontschuldighe opt

In rechte en vromisse ghehoort te hebben: En dat
meer is op information die openbaerlich onwae-
rechtich en onghesondet zyn: Ja in sulcher voe-
ge dattet niemant hedensdaechs onthemde mach/
oft seker alle t'ghene twelck int Placcat van
Woms Luthero en zynen aenhangheren wort
opgheleghet/ teghē haere eyghene leere / en tegen
de waerheyt van alle exempelen die men daghe-
lice siet sy merckelic strydēde: ja oec also/ dat sel-
ue de gene die hun alderpartydichste vande mi
zijn / nochtans alsulche ferte en misdade hun niet
en deruen aentigen/ maer bekēnen dat sulcx doe
ter tijt geschiet is wt eē hefticheyt des sitters ofte
onuersienicheyt / niet teghensstaende dat de selue
beschuldigingē/ den rechten/ ewigē en gestadigen
grondt/ en fundament zyn vande groote onmen-
scheliche rigorosheyt/ die tot noch toe teghen de
ghene van dese nieuwe religie is gheploegen ge-
weest/ en noch daghelicks ghebruycet wort.

En hoe wel die Staten des landts bemercken-
de naederhāt het groote achterdeel en gemerlic-
heyt daer het gantsche landt/ ouermits dese Plac-
caten inne gebracht werde / op verscheyden tijde/
menichmael dootmoedelic versocht en ghetoont
hebben / dat het tot verderf en verwoestingē des
landts soude ghedien / soo verre als den Coninc
de selue niet en wilde wederroepen en casseren.
Soe heeft hy nochtans in zijne meyninghe ver-
berdet / ende niet alleen den seluen verwoeghen
gheen gehoor gegheuen/ maer daerentegen zijne
wille ghebruycet / en de voorgaende Placcaten ve-
le straffer ghemaect/ en vele scherper bruycen te
gnder

onderhouden / op pene van in zijne onghenade te
vallen / en metten liue als rebel gestraft te wor-
den . En noyt willen hooren vermeldē vā de ge-
nerale Statē des landts daer ouer te vergaderen .

In sulcher voegen / dat naermaels als eenighe
vanden Edelen / naeuolgende haeren schuldigen
plicht en gheswooren eedt / zijnde tot Briuessel in
een seker aental vergadert / niet ootmoediger sup-
plication vertoogt hadden / sulck tot den ghebes-
len onderganch te strecken / biddende dat de voor-
gaende Placcaten mochten werdē afghedaen / en
andere ghemaect niet aduise vāde generale Sta-
ten des gantschen landts . Niet tegenstaende dat
zijne Maesteyt gheswoorē hadde / en sich hooge-
lick inde blōde Incompste verbonden / nemmer-
meer ten euegghen daghe eenige supplicatie ofte
vertoogh van zynen onderdanē qualick af te ne-
nemē / So is nochtans dat hy verclaert heeft die
aendienstinghe der voorschreuen supplicatie te we-
sen een wederspannicheyt en rebellie tegen hem /
en een misdaet ofte crime van lesse Maiestatis .

En desghelicken heeft oock het verbondt of
te compromis dat de voorschreue Edelē niet elc-
anderen tot dien eynde te voeren gemaect hadde /
naeuolgende de menscheuldighe exempelen on-
ser Vooruaderē hier voeren verhaelt (welcke ont-
ghelijck vele stercker en strengher geweest zyns-
de / nochtans vande Landtvoirsten en Viceren wel
werden opgenomen en ten besten gheduyt) voor
een openbaere grouwelijcke misdaet van rebellie
en wederspannicheyt verdoemt en ghecondam-
neert / alsoo het merckelijckē blyct wt alle t'gene

datter naeghevolcht is / ende bysonderlick wt die
claghbriuen die teghen den Heere vā Egmont
en Hornes vande Procureur generael ouerghe-
geuen zijn geweest / en naemlich oock daer wt
dat het huys daer de voorghaende supplicatie in
begrepen was / ten gronde is afgheworpen ghe-
weest / tot ten tercken dat aldaer ene groufsame
conspiratie tegen de Co. Princesse soude voor-
ghenome zijn geweest / genoeg daermede te ken-
nen geuende dat het voorschreue verdoogh voor
een conspiratie en rebelle werde opghenomen:
Soo dat het claer blyckelich is / dat met den voor-
schreue Placcatē in menigerley wyse / des landts
priuilegien / rechten / en lofsynke hercomen zijn
verbroken geweest / het weluaren des landts ver-
achtert / en desen sammerlycken en verderffelij-
ken crych veroorsaket.

Benemen noch vele en verscheyden nieuwich-
den / soo van instellinge der nieuwe Bisschoppē /
van breedere versterkinghe der gheestelicker ut-
risdictie / van sterckere beuestinghe der Inquisi-
tien / en der Inquisiteuren macht ende aucthorite-
teyt / van aenuerdinghe des Concilij van Tren-
ten / ende andere dierghelycke meer / die hy alle
met alleen benemen / maer enkelich teghen den
wille / raet / consent ofte verwillinghe / en oock
teghen verscheyden ende menigerley verdoogen
der Staten des landts / wt enkelen wille ende
goetduncken / alleen door den raet der Spaen-
giarden / ofte andere vreemde nation heeft inne-
ghewoert / ende met ghewelt beuesticht / Daer wt
noch naederhandt onnatijche andere wysen ende
manieren

manieren van ghewelt en wille ghevolcht sijn/
 daermede de privilegien en beswooren recht des
 landts gantschelic onder de voete zijn gebracht
 gherweest : als dat men nieuwe bloetraeden / nieu-
 we iurisdictionen en vierscharē tegē alle landtrech-
 ten heeft opgericht : den vrenden die officien des
 landts in handt ghegheuen ; de Inwoonderen en
 Borgheren tegen recht en billichert gehandelt/
 haere goeden gheconfisqueert / of so schoon niet
 confiscabel en warē : met nieuwe ende ongeboor-
 de schattingen het landt beswaert : vele onnoosel
 bloets ghestort sonder de ghewoonliche wysen
 van procederen inde landtrechtē begrepe / eenich-
 sins te achteruolgen : steden en vlecke met swae-
 re ende vreemde garnisoenen / met onredeliche
 composities / ende verscheydene ghewelden ver-
 woest ende verniet : ende ten laetsten desen ian-
 merlichen ende bloedighen Borghelicken crich/
 ende gheheele schuringhe ende verwoestinghe
 der landen ons ouer den hals ghebracht.

Daeromne ist nu meer dan int dat ghyliede
 mijn Heeren / wt uwen langdurigen slaep ont-
 waert ende opstact / dat ghy dese groote mishan-
 delen eenmael betert : dat ghy uwer Voorvade-
 ren loffeliche voetschappen ende voorschijft nae-
 volghet / uwen redt ende schuldighen plicht te
 rechte ende in ernst en betracht / ende dese kindis-
 sche cleynmordicheyt ende vrese eenmael afleg-
 ghende / desen schadelicken crich / die teghen alle
 recht / sonder verwillinghe der Staten is aenge-
 nomen geweest / ende wort vande vrende vian-
 den onses Vaderlandts / niet onse sware onkosten /

ende tot onse wterste verderf gheuoert, daer in uwe
auctoriteyt wech neemt, ende in een goet vast en
onuerbrekelic accordt / verbondt en verreninge
met uwen naeheuren verwandelt, doende af alle
dese bloedige Placcaten, die sonder eenich rechte
ofte reden, sonder der Staten voorschreuen ver-
willinghe, met wille en geweld innegruoert zyn /
en met ghemeynen raedt vande generale Staten
des landts raemet en bestuuet t'gene dat tot Go-
des eere, tot des Coninck diest, en tot des landts
beste oorboor en gerusticheyt sal beuonden wor-
den te dienen, want beneuen dat ghylieden van
Godts, van rechts, en van uwes eedts weghen
schuldich en gehouden zijt alsulcks te doene, soo
hebt ghylieden noch dese schoone ende bequame
ghelegentheyt, dat den Coninck nu afwesende,
en den Spaenschen Stadthouder, die hy van zyn-
nent wegen innegestelt hadde, zijnde ouerleden,
die volcomen regeringhe in uwe handen gheual-
len is om daerinne te versien, alsoo ghyliede nae
uwe conscientie beuonden sult oorboor te wesen.

Te meer, dat v lieden hier door mitseuen oock
ghelegentheyt ghegheuen wort om niet aileen in
dit poinct te voorsien, maer oock naeruoelghende
de loffelicke voetstappen onser Vooruaderen, int
gemeyne alle die rechten, priuilegien, ende oude
hercomē des landts in haere voorige bundicheyt
en bestendicheyt, daer sy nu ouer langen tijt door
vreemde natien moettwille van veruallē zyn, we-
der brenghen ende op te richten.

Het welcke soo ghylieden nu niet en doet, ten
ewigē dagē geschapen zijt, nemmermeer weder
te wo-

se moghen comen/ marc veel eer in eene ewige
en schendinghe dienstbaerheyt ende slaernie der
vrienden en misgunstige natien te moetē vallen/
daer ghy ter contrarie / indien ghy dese bequame
gheleghentheyt metter wipst ghypt / niet alleen
vlieden selue / en nwen ghemeynten / en alle nae
comenlinghen in ewicheyt groote vorderinge/
nut en oorboor sult verschaffen / en groote heer-
like eere en prijs by alle natien inlegghen / marc
oock den Coninck selue eenen ouergrootten ende
nutten dienst doē: **Quermits** ghy de selue landen
daermede by een sullet houden / en verhoeden dat
gheene vrende natien hem de selue afhendich en
maken / het welck anders oogenschynelick is ge-
schapen te sullen naeuolgē / soo verre als ghy lie-
den desen voet niet voor en neemt / als geseyt is.
Want onse wederpartijen de **Geusen** hebben
eens haere gheschille en swaertcheden onder der
generale Staten oordel en goetdunchen ghestelt:
en is te verhoepen dat sy noch daer by bliuē sul-
den / soo verre als wy lieden aen onse zijde ooc de
sacche ter herten nemen. **Maer** soo wy dese ghe-
legentheyt versumpē / en hyn niet onse traechte
oorsaken gheue om den landen te verorindē / en
in anderen haeren ghewelt te brengen / alsoo het
wel schynt dat sy doen sullen / indien wy de sacche
niet anders en behertighen / soo sullen wy de Co-
ninck in eene dupsentinael grooter schade en ver-
lies / en ons allen / ende het gantsche landt in eene
wtnemende iammerlike ende ewighe desolatie
brenghen.

Daeromme soo ghy immers den Coninck on-

fen naetuerlijcken Heere / eenre rechte eere / lief-
de en ghehoorzamenheit bewyfen wilt / ende niet
met een geueynst en hypocritisch pluymstrucken
in verderf brenghen / behoort ghelieden nu vele
meer aē te sie wat inder waerheit zynē dienst is /
dan dat hy selue nu ter tijt voor zynē dienst rees-
kent / ghelijckerwijs als ghelieden wt het gene
dat hier bouen verneemt is cont sien / dat uwe ende
onse Doorvaderen ghedaen hebben / verclaren-
de met duidelike woorden / dat sy haeren Landts-
heere gheenē goeden dienst en condē gedōen /
ten waere dat sy onder malcanderen eene goede
waste eendrachticheyt eerst ghemaect hadden.

Het welcke v lieden dies te meer dan hun te
doen staet / dat sy enen Landtsheere binne
Landts hadden / die wel selue conde rechten wat
tot zynen dienst nut ende vorderlich conde ghes-
zū / daer nu ter contrarien onsen Landtsheere
soo langhen tijt / ende soo verre van ons wesen-
de / gheen recht noch volcommen oordeel vande
gheleghentheit des landts hebben en can / die hy
anders niet en verstaet dan van hooren seggen /
ende daer beneuen niet veel ractē noch berechte
en ontfangt dan van Spangarden ende anderen
die het landt ende des landts aert onbekent is /
berhaluen is het onmoghelic / oft hy moet we-
nichmael voor zynen nut ende eere achten t' ghes-
ne dat hem tot grooter vercleyninghe ende ont-
proffut ten laetsten souden moghē gedōen / mit-
welcken ghelieden hier naermaels gheensins en
sout connen van grooter ontrouheyt en meyn-
licheyt ontfchuldicht wesen / so verre als ghy al-
sulcks

fulcks wel wetende / als die gheene die het na by
ende metter eruarentheyt aenschouuet / om den
Coninck een wijle tūts in zyn misverstandt te
ghelieuen / het verderf des landts ende de ver-
cleyninghe ziner Maesteyt niet en sout hebben
in als verhoedt.

Daertegen so ghylieden alle andere occupien
en arguatiën besyden leggēde / nu dadelijcken te
wercke stelt hrt geene dat de landen in een goede
reucheyt / en in een rechte ghehoorsaemheyt haer-
es naetuerlijcken Erfheers / en dien volghende
in haere oude fleur en voorspoet is brenghende /
hoe wel dat sulcx den Coninc inden beginne vilt-
licht niet wel in en sal vallē / nochtans als de eer-
ste harde schale ghebroken wesende / by de vrucht
des keerns sal beginnen te ghenieten / ende met-
ter daet beuinden dat ghylieden hem daermede
eenen goeden ende ghetrouwen dienst ghedaen
hebt / ende den landen by een ghehouden : soo en
sal hy niet connen naelaten vliedē daer van hoo-
ghelick te bedancken / en oock te beloonen . Of
immers soo hy tot dese kennisse niet en can ofte
niet en wil comen / doch sult ghylieden uwe con-
scientien voor Godt en voor alle menschen ghe-
queten hebben / en ten minsten by ziner Maes-
teyt naecomelingen / en by den gantschen lande
in eewicheyt niet alleen grooten danck / maer ooc
eenen eerlijcken naem hebben innegheluyt.

Want dat sommige eygenbatige pluymsstic-
kers hem laeten voorslaen : dat in des Conincks
wille en voornemen in gheenen dinghen en be-
hoort wedertestaen / weder hy wel en te rechte /
ofte

ofte qualich en t'onrechts berlecht sijn: Is niet al-
leen een groote dwalinghe / maer oock een scha-
delijcke verghiftige valsche meyninge / daer me-
de landē en lieden / iae Coningē selue / die sijn daer
door soecken te ghelieuen / ten wtersten verderue
en ondergauch gebracht werden: diewijle het ge-
noech kennelich is dat de Coninghen onder de
wetten behooren te staen / en onder de gerechtie-
heyt des onueranderlijckē wille Gods / die wele-
ke alle Coninghen en Vorsten insleut om zynen
gherechten / en zynen wille / en niet haeren wille
te pleghen. En desghelijcken dat alle wetten en
rechten tot oorz boor der ghemeente gemaect sijn /
welcker weluaert en salicheyt / is de opperste wet
houen alle menschelike wetten en ghesetten: soo
dat de Coninghen van Godt inghestelt sijn om
de ghemeenten / niet nae haeren eyghen wille te
dwinghen / maer die wetten ende gherechten des
Heeren te bedienen / diewijle niet die gemeenten
om haerent wille / maer sijn om der gemeente wil-
le gheschepen ende verordent sijn.

Daeromme lesen wy dat God sich soo groote-
licks verdoorent heeft / soo wanneer zyn volc van
Israel met een wettelike regeringhe niet te wre-
den wesende / hebbē willen Coninghen hebben /
ghelijck als de Heydenen hadden / naemelick die
als afgoden vander ghemeenten souden werden
aenghebeden / en welcker wille en voornemē sou-
de voor een opperste en onwedersegghelike wet
ghelouden worden / sonder te aensien wat recht
ofte onrecht waere / en wat met Godts wet ouer
een quame oft niet. Dat sijn wy daeromme / dat hoe
wel

wel **G**odt zynen volck van **I**sraël toegheseght
hadde enen **C**oninck te gheuen / diese nae zyne
wet regeren soude / ende hadde hun deshaluen
beuolen dat sy enen souden kiesē wt het mids-
den van haeren broederen / ende den seluen voor-
gheschreuen als dat hy hem niet en soude al te
gheweldich maken van peerden ende myteric-
noch van gout ende siluer / op dat zyn herte niet
verheuen en werde ouer zyne broederen / oft dat
hy niet af en soude treden van **G**odts wet ende
woort / het waere ter rechter ofte ter linkerhand.
Achtans daer sy naederhandt op dit beuel wep-
nich achtende / maer meer op de pracht van haere
naebueren siende / metten **V**orsten ende **R**e-
geerders ofte **R**echters die hun **G**odt telkens
bestelde / niet te vreden en ware / maer wilden ee-
nen machtighen en gheweldighen **C**oninck heb-
ben nae de wyse van anderen volcken en natien
die ontrent hun geseten waren / soo is den toorne
Godts ouer hun swaerlick ontflecken / seggende
dat sy hem daerinne verstootten hadden / niet wil-
lende ghedooghen dat hy ouer hun soude heers-
schen nae zynen wille. **E**n heeft hun doen voor-
houden het geweld en tyrannye / daer mede sy van
haeren **C**oninck souden onderdruet werden / om
hun daer door van heure voornemen af te schric-
ken / segghende / naedmael sy miners eene **C**o-
ninck hebben wilden / soo moesten sy weten in
welcker wyse dat hy niet hun soude handelen en
ommege. **D**it sal (seggt hy) des **C**onincks recht
dat is te segghen / zyn gebintich en wyse van doen
zyn / die hy voor zyn recht achten sal : als dat hy
uwe

uwe sonen nemet ende in zynen roaghen span-
nen sal/ ende ouder zyne ruyters stellen/ ende tot
zine dienaren maken die hem zynen achter sulen
moeten bouwen/ ende zyne ernde oogsten / ende
sal uwe dochteren haelen ende maken daer van
zine bachelen en rochmacchden/ en sal uwe ac-
heren ende uwe wisingaerden zynen dienaren en
dauen wechschencken/ &c. Ende ten dien daghe
sult ghy tot den Heere roepen en hermen / en hy
sal u niet verhooren.

Abewysende daer mede dat soo wanneer eene
ghemeente niet te vreden en is niet een matelijc-
ke en wettelijke regeringe zyns Landtsheeren /
hy so dan een Vorst / Hertoghe / Graue. oft an-
dersins/ ende wil cenen Coninck hebben die ge-
weldich so / ende macht hebbe te doen wat hem
ghelieft/ sonder op Godts woordt / ofte op den
landtrechten te passen : Soo haelt so haer seluen
daer mede ouer den hals eene eerloose slavernie /
en eene ewighe verderffenisse en onderganck/
alsoo het coits daer nae inder daet gheblehē heeft
lyden voorschreuen volcke van Israel / welke
naederhandt ghedwongē werde van haeren Co-
ninck eenen Godtsdienst te plegen na zyn eygen
goetduncken en profyt / en mac de wijse van haer-
re naebuoren / rechtende veelerley beelden / alta-
ren/ en cappelle op/ tegen het wtgedruete verbot
des Heeren/ en verbiედende dat so na Jerusalem
niet en soudentrecken/ gelijk als Godt beuolen
hadde/ maer een pghelijck hem seluē/ naer zyne
eyghen deuotie ende goede meyninghe / eenen
Godsdienst in zyne cappelle ofte kercke op rich-
ten

ten, het welke die wterste verwoestinghe en desolatie des gantschen volcks daer nae veroorsaeckt heeft. Desgheliker straft oock Isaias den Propheet seer ernstelick het volck van Israel / Isaie 2.
daerom dat sy met de clepue ende stilloopende waterbekken van Silo niet te vreden en waren / maer wilden die groote gheweldighe stroomen van Euphrates hebben / om haer daerinne te roemen ende te verlusten / dat is, dat sy met haeren middelmatighen Coninck / ende met t'ghewelt dat sy in haere landt haddē / niet verghenset get zynde / wilden sich met machtige Coningens van Babilon en Assyrien verbindē: Daeromme segt hy, sal de heere ouer v lieden haere stercke stroomen laeten comen / naemelick den Coninck van Assyrien ende alle zijne heerlicheyt, ende die sullen aen alle canten ouerloopen / en sullen haere wateren rnsen tot urwen halse toe / dat is, dat sy met de groote macht en ghewelt der Coningen / die sy selue ghesocht haddē / souden gantschelick onderghedruct werden / ghelijck als het metter daer gheschiet is. Het welke wy oock in alle andere natiē ter wereltonnen merckelickē spreuen / en in sonderheyt bydē Romeynen / welke v leedte wessende vande goede dagen die sy hadden onder den wettelijken raet / daer wt alle Jaren eensghe Consules / dat is, opperste siegeceiders ofte Burghermeesters vercooren werde / hebben haeren Dictator Julio Caesari / ende daer nae Octauiano Augusto / ende zijnen naeuolgheren alle ghewelt en macht ouerghegauen / om te moghen nae haeren wille en goetduncken alles te beleyden

belenden, sonder de Staten des landts, dat is, de
andere Edele, Ridderschap, en ghemeenten aen-
te se, zijn daer door in alreche grouwelijcke sla-
uene na haere Keysere geuallen, dat den eenen
genaet Caligula wenschede dat het gatsche volc
maec eenen hals en moete hebben, op dat hy
den seluen niet eenen nach hadde moghen afhou-
wen. En de andere vele eer wilde ouermuystighe
dieret, en onmatuelijcke ghedochten van mens-
schen, dan redelijcke menschen schenen te wesen,
also het (in Claudio, in Perone, in Vitellio, Do-
mitiano, Vespeliano, Veliogabalo, ende ontal-
lijcke andere die gheene wet noch gheset en had-
den anders dan haeren eygen moctwil) genoech-
saem ghebleken heeft, Soo dat Tyberius gheent
onrecht en hadde, als hy tot den raet conuende
pleghe niet verwonderinghe te segghen: O ho-
mines ad seruitutem paratos, dat is, O menschen
die anders niet en soect dan haer seluen in dienst-
baerheit en slaueerij te brengē. Alsoo verdroot
het den tyran selue, dat hy een soo schendelick en
verworpelick slauffche gemoet in het volc speur-
de, het welck hun noch ten wtersten verderf ende
underganch ten lesten gheueert heeft. Dit selue
sien wy doch int exempel der Turcken, Tartare,
Moscouiten, en andere Barbarē, die van haere
Keyseren, niet nae centghe wetten, ofte gheset-
ten, maec nae den wille der seluen fortzetic en ty-
kannelich, als hondē in een cot, wordē gedreue.

Dit en segge ick tot dien eynde niet, als dat so
wanneer Godt eenighe machtighe en geweldi-
ghe Coningen in euclaudt verleent, die daerom
me te

me te verwerpen souden zyn / ofte het selue niet
voor een groote ghetiaede en ware op te nemen/
maer alleene om te thoonen / dat alle Vorsten en
segeerders onder de landtrechten behooren te
staen / en aende wetten / en aen hare eedt verbonden
te zyn : en daeromme dat de pluyinstruyckers
die hun willen diets maken dat hare wille bouen
alle wetten en gesetten zyn moet / het landt / ende
doch de selue Coninghen in eene iammerlickc el-
lende ende wterste verwoestinghe brenghen.

Maer het en is niet van noode vriende exem-
pelen te soecken om sulcx te bewyisen / want wy
het aen ons seluen conne ghenoech gewaer wer-
den: want soo lange als onse Vorsten en Landts-
heere onder den name van Hertoghe en Grauen
het Landt van herwaertsouer besittende / de rech-
ten en gesetten des landts onderworpen zyn ge-
weest / en in alle hare crighen ende andere ghe-
wichtighe landsaken / met ract ende aduise der
Staten / nauolgende haren eedt / sich ghedraghen
hebben / ende niet met wille ofte geweld / maer
alles met rechte ende vonnisse hebbe wtgerecht:
Soo hebben sy haeren onderdanen alle liefde en
trouwe bewesen / en hebben doech ghelijcken
vanden seluen asulcken onderlinge getrouweyt/
liefde / ghehoorsaemheyt / hulpe / ende assistentie
genooten / dat sy in alle voorspoet groe vende / ooc
den alder nachtichste Coninghen en Potentaten
der Christenheyt hebben wederstant connen doe /
en by alle andere Potentate / Heeren / en landen
groote eere ende prijs gewonnen.

Maer in demael dat wy lieden eenen roem op
onsen

onsen voorspoet dragende / verre buyten onse pa-
len verbondē en alianciē gesocht hebben met na-
tien daer wy geen gemeensacheyt noch gemeen-
saemheyt mede en haddē / slechts om den roem te
hebbē dat onse heeren machtich en gheveldich
toate en hebbēse in alles willē liefcoose / en voor-
goet opnemē wat sy ordonneerdē / weder het met
recht en billichēyt ouer een quā ofte met / en we-
der de Statē des landts daer op ghehoort waren
ofte niet: Voorwaer van diē tyt aen heeft dē stant
des landts grootelichs beginnen te wanckelē / en
zānde eenē heymelichen argwaē en misuertrou-
wen tusschen de Lādtsheeren en onderdanen op-
geresen / heestmē begonnē in stede van onderli-
ge liefde en trouwe / geweld en wille te gebruik-
ken: allerley Placcatē wt eygen wille en aucto-
riteyt / sonder de Statē eens ac te sien / te makē: ia
de auctoriteyt en het aensē der Statē in et mom-
aensicht en sōme statuen te verlicerē: die priuile-
gien en rechten te versetten en te veranderen / ia
gantschelickē te vernichē: De steden met bloek-
huyfen en cytadellē op zū Italiaensche tegen de
eygē inwoonderen te stercken / ia de selue ooc met
vremde natiē te oueruallē en te onderdruckē: en
voorts het onnoosele bloet / onder t' deesē der A e
ligie / te vergietē om het goet te inogē acmuerdē:
en de goede liede te dwingen om eedt te doen aen
vredē heere en Pausen vā Rōmē / die sy te voorē
nauwelice en haddē hoorē noemē: en ten laetsten
de sake daer toegebracht datmen lieuer heeft ge-
hadt deen dē anderen te verraden / en in ellende te
bringē / dan dē Spangiardē in eenige sakē te mis-
hagen:

hagen. Het welcke ons ten laetste dese sammet-
like inlandische ruygē en onderlinge moordē als
rechte vruchtē der slauffche liefcoosingē gebaert
en verroofsact heeft. Voorwaer als onse Voorua-
derē dese landē allereerst met Spangie verbondē /
in aensie der gelegentheyt der zee en der coopma-
schepē / soo was haere meyninge alle dat beyde
de landen soudē vrientschap en eendrachticheyt
onder elchanderē houdē / en de gelegentheyt der
zee en der coopmanschepē tot oorvoor van beyde
de landen genieten / sonder dat Spangie met onse
wettē / of onse lādē met Spaēsche maniere soude
vermencht werden. Daer toe hebbē sy soo menige
goede / duydelicke / en verskerde voorwaerdē en
conditiē haerē Landtsheerē voorgehoudē / die aen
beyde sijde met hoogē eedt besworē en beuesticht
zijn geweest / op dat euēgelich als de Spangiar-
dē niet en willen ghedoogen dat onse Nederlan-
ders in Spangien de regeringe beleydē / ooc des-
gelijcx de Spangiaerts haer niet en soudē vermes-
ten gouernement vā dese landen te willen aenne-
men: wāt voorwaer indiē sy enich recht daer toe
hebbē / dat sy sulcx vā ons niet en willē gedoogē /
het gene dat wy vā onsent wegē voorwendē / om
by onse rechten en oude regeringe der ingesetenē
te bliuē is soo vele aēlieliker en gewichtiger /
als het billicher is dat de vrouwe dē man volge /
dan de man de vrouwe : diewāle onse Vorsten en
Heeren Spaensche vrouwen getrouwt hebben / en
haere regeringe vā dese landen tot in Spangien
bstreet / en niet de Spaēsche Heerē ofte Coningē
onse lādē onder sich innermeer gebracht hebbē.

Maer voortwaer die groote macht en den naem
van Spaengie heeft ons alsoo gesprietelooghet/
dat wy int net gheuallen zijn aleer wijt hebben
connen ghemercken: want onse vrome Voorua-
deren hebbē in sulcker oprechticheyt en eenuou-
dicheyt met haere Landtsheeren ghehandelt/ dat
sy noyt eenich vermoepen en hadden/ datmen on-
der den schijn der Spaensche alliancie soude heb-
bē willē dit lant onder Spaēse ofte andere vrens-
de regeringhe brenghen: en haere goede oprechte
meyninghe en trouwe is hun ten lesten qualichs
op gecomen. want sy met haere groote onkosten
en swaere periculen de Landtsheeren soo gewel-
dich ghemaect hebben/ dat sy nu alle haer aensien
en auctoriteyt schier verloorē hebben/ en dat die
gantsche regeringhe gheuallen is in handen der
vrienden/ oft pimmers der gheene die van haeren
Waderlande van herte soo verureemt zijn / dat sy
om groote staten te vercrighē / en het bloet ende
het sweet des landts/ met alle haere vetticheyt en
mergh te vertceren/ der vrenden tyrannis en ge-
welt met alle middelen pooghen te stercken/ ende
onse naecomelinghen in een ewighe slaernie
te brenghen.

Daeromme is het nu tūt dat wy noch toefien/
derwile ons nu die deure gheopent wort/ om we-
der tot onse oude rechten en hercomen te mogen
gheraken: en dit staet in **D. L.** handen mijn Hee-
ren/ soo ghyliedē slechts op des landts weluaert/
en op uwen schuldigen plicht mercken wilt/ son-
der vlieden met vdele inbeeldinghen te laeten af-
schrieken/ naeuolgende het spreckwoort datmen
behoort

behoort wel te doene/ en voor gheen Coninghen
verschiet te wesen/ want wie wel doet/ en zijnen
schuldige plicht niet een goet gewissen nacompt/
die en heeft gheen oorsake van vreesen/ ouermits
dat zijne rechte saecke ten lesten altyt opbreken
sal als den dagheraet/ maer wie den Coninghen
en heerē liefcoosen wil/ en hoonich om den mont
smeere/ verlaetende de plicht zijns ampts om hun
te gheloue/ die en sal Gode wreake niet ontgaen/
en ten laetsten noch niet onghenade der gheenen
dien hy smeerken wilde/ zijnen rechten loon ont-
fanghen.

Het is wel recht datmen den Keyser geue wat
des Keyfers is/ en Gode wat Godes is/ de Co-
ninck wat des Conincks is / en der gemeente wat
der gemeente van rechts wege toecompt. Maer
het en can niet met Godt noch met rechtē niet bestaē
datmen om den Vorsten en heeren te ghelouen/
en hun meer toe te ghruen dan hun van rechts
toecompt/ het gantsche volck in ianiner en elken-
de niet en ontfiet te brenghen: en ten laetsten ooc
den heeren van haere landen en lieden bloot en
afhendich te maken. Dat is dan soo vele als het
eerste point belangt.

Nu volcht het andere/ het welcke vanden gee-
nen wort voorgewent die meynen dat hoe wel de
Staten ghenoech geoorloft is/ en van rechts we-
gen toecompt/ goede ordeninge te stelle/ en eenen
algemeen vrede te raemen: het sy nochtans ra-
samer den Coninck te laten gewerden na zyne
wille/ dā zijne onghenade en toorne ouer ons be-
gende/ de sake noch vele erger te makē dan sy

Het soude mogen schijnen dat dese voorwendin-
ge eenige gewichticheyt hadde, soo verre als ons
de daghelicksche eruaertheyt en ghelegentheyt
der sake niet genoegh tot contrarie en berechtede.

¶ Voorwaer soo de Coninc een rechte Heere en
Vader des landts wil wesen, en de saken te rech-
te wil insien, alsoo het te vermoeden, en hy oock
niet eede daer toe is verbonden, hy sal lichtelick
connen bemercken dat de Staten alsulcx doende
hem eenen grooten dienst gedaen hebben, en sal
het grootelicks in dāche aenmemē. Daerentegen
so hy de Vaderlijcke genegentheyt die hy dē lan-
de schuldich is vergetende, en vandē Spaēschen
raet opgheroct wesende, die auctoriteyt ende het
recht der Staten wil t'onderdrucken, en het landt
nae syne eyghenwillicheyt, sonder op zynen eedt
ofte op die landtrechten te passen, wil regeren en
beleyden: Soo en is het oock geen reden datmen
van zyne onghenade grootelicks beduchtet is:
want alst al gesegt is, het is beter in de onghena-
de des Princen, die sich niet als een Prince maec
als een Tyransich heerscher dragen wil, te val-
len, dan om hem teghen recht en reden te ghelie-
uen, zyn eygen Vaderlandt te verderuen, en den
vloeck der verdructe ghemeynten, en den tooren
Godts, die het onnoosel bloet niet vergheten en
sal hem seluen ouer den hals te laden.

Daerenbouē indien datmē dese wech in wil, wie
isser doch vandē Statt, hy smecke en hiescoose dē
Spangiaerdē soo seer als hy sinners wil, die niet
alreede genoegh wilsdaen en hebbe, waer deur hy
in ongenade en in verbeurte van lyf en goet ver-
uallen

uallen sy: Den wülen heere van Equont is om
der ander dinghen grootelicks beschuldicht ghe-
weest, als dat hy begeerde dat het geschil dwelck
doe ter tyt gheresen was aengaende de Religie
soude hebben gheslicht gheweest by zijne Maie-
stejt met aduys vā de generale Statē des lāds:
en wort daerinne aengetyght, als ghesocht heb-
bēde de hoocheyt en souuerainiteyt des Coninck
onder het aduys der Staten te brenghen: dwelck
(soo dē Procureur generael aldaer segt) een sake
is ongeschick: monstrueux: en strydende tegen na-
tuere en alle borgerlijcke en menschelijcke rech-
ten. Desghelijcken wort hy beschuldicht des hy
gesegt soude hebben dat die Placcaten al te straf
en rigoreus waren: Item dat hy in zyn huysghe-
sin eenighe vande Religie hadde ghehadt, die hy
niet en hadde ouergedragē, met vele andere dier-
gelijcke pointē die te lange waren te verhalē, en
op de welcke hy ten doode verwesen is geweest.
Als dit nu by des Conincks wille en weten ghe-
schiet, en wil hy desen voet hier naemaels noch
houdē: een negelick vande Statē, hi sy edel of on-
edel, rijk of arm, geestelic oft werelic mach wel
zijne rekeninge makē dat hy metter selue munte
betaelt sal werdē, naedemacl vā hondert niet een
te pindē en is, die niet also misdāē en hebbe, ja die
niet schuldich en sy vā Godts, van eedts, en van
eeren weghen alsoo te misdoen, soo verre als dat
voor een misdāet gerekent wort (alsoo sy het on-
twisfelijcken reckenē) dat nē der Staten en des
lāds rechtē voorstaet, in t'gene dat met des Co-
nincks eedt selue bestedicht ende beuestighet is.

Wat ist van noode te verharlen die beschuldin-
ghen die sy den vromē Heere van Strale hebben
opgelegt: dat een pegelick in zinnen boesem taste/
hy sal bewindē / ofte dat hy zinnē Vaderlande niet
hou noch trou en is / ofte dat bi inde selue schult
en misdaet menichmalen sy veruallen. En daer
nae wie is doch van alle de Nederlanders den
Spanglarden soo goet vrient ofte soo liefghetal/
die nae hun oordeel niet genoeg misdaen en heb-
be om lōf ende goet te verbeuren?

Laet ons de particulieren laten staen / en sien
aen de vertooghen en remonstratten die de steden
van Brussel en van Antwerpē / en andere meer
ghedaen hebben: Iffer doch yemant soo onuer-
standich die niet en mercke / soo verre als den Co-
ninc qualick nemt wil dat de Staten nu op de-
sen tijt goede ordre op het landt stelle / en alle din-
gen in goede vrede brenghen mette middelen die
hun God verleet / dat hy veel meer stofs en oorsa-
kē sal vindē om sich te vertoornigē over de voor-
ghe requesten en vertoogen die aendē Comman-
deur van Castilien zijn vanden Staten ouerghe-
gheuen geweest: inde welcke sy schier openbaer-
lick de hooge en leege **Suericheyt** voor meynce-
dich ghescholden hebben / en soo vrymoedich ge-
sproken / dat den Vreere van Egmont noyt schier
het hondertste deel daer vā en hadde derue den-
ken. Maer wat witten wy vele ghissinghen hier
op halen / daer den Hertoghe van Alua menich-
mael openbaerlick verclaert heeft / dat alle dese
landen in schult vā rebellie en wedersparricheyt
tegen den Coninc veruallen waren: hetwelcke

oock met generale Pardoene / sominige wt Spā-
gien / sominige vanden Paes van Aomen ge-
comē zijnde / soo dickmael is beueflicht geweest:
En souden wy noch laten te doen t'geene dat tot
des landts weluaren en behoudenisse / iac tot des
Conincks dienst oorboorlic waere / wt vrese van
in zijne onghenade te vallen / die wy al ouerlan-
ghe ouer onsen hals hebben gheladen ghehad?
Ja nae dat den Hertoge van Alba van hier ghe-
schepden is / hebben niet vele steden in Brabant /
Vlaenderen / Hollant / Artoy en elders / haere
poorten geslootē voor de Spangiarden / die noch-
tans van des Conincks wegen daer dooren qua-
men: is dat noch niet oorfsake en stofs ghenoech
om in onghenade te wesen / en voor openbaer re-
bellie en wederspannicheyt indē Spaenschē raet
verclaert te werden: Ende sullen wy ons noch
met valsche ende dobbbele ranccken van quaetwil-
lighe vanden Des Vaderlandts laten verleyden /
om al slaepende ons het net ouer thoofst te laten
trecken: en sien wy noch niet / dat indien nae de
verclaringhe des generalen Procureurs / en des
Hertoghen van Alba vomisse en sententie wten
naeme des Conincks daer ouer gegeuen / onge-
schiet / monstreux / en strydende tegen naetuerē en
alle borgerlijcke en menschelijcke rechtē is / te be-
gheeren dat het algemeyne gheschil / aengacnde
de saken der Kelliget mochte gellicht werden by
den Coninck / met raet en aduys vande generale
Staten / watnē dan van het derde lid vā Brues-
sel houden sal / die den Commandeur van Span-
gien hebben aengedient / en tot haere eyndeliche

resolutie verclaert / dat sy den Coninc niet schul-
dich en waren eenigen dienst te doene : Ja dat de
Staten macht hadden eenen Auwaert int landt
te stellen ; ende dat hun niet en soude langher al-
sulcken fortsen / violentien / ende fauten van ius-
ticien / als sy daer vermelden te draghen. Ende
ist den Graue van Egmont voor een rebellie
afghenomen / ende heeft het hem zyn leuen ghe-
roft / dat hy ghepoocht heeft den Cardinael van
Granuelle wt den ract te brenghen : hoe mey-
nen wy dat het den Bieeden Ract van Antwer-
pen sal werden afghenomen / dat sy den Com-
mandeur opentlick gheantwoort hebben / niet te
willen gheuen / ten sy dat den ontrouwen Ca-
steleyn ghedeporteert werde : de Sickenkamer /
ende den Gouverneur Champagny / met den
nieuwen Bisschop wtghewesen : ende alle nieu-
wicheden nu ende ten ewighen daghen te niete
ghedaen : ende daer beneuen begheert / dat bys
de nacommelingen gheen memoire en soude
gheuonden werden van desen Spaenschen on-
behoorlicken ende ontrouwen Gouvernement /
tot ewighe diffamatie ende schande haerder
voorsaten : scheldende ghenoech de Durtheyt
beyde hooghe ende leeghe voor meynedighe :
Meynen wy dat dit unnermeer sal konnen ver-
gheten ofte vergheuen werden : Soo moesten sy
wel voorwaer van aert ende vā natuere heel ver-
andert zyn : Want hebben sy soo cleyne dingen :
als bouen ghesien is / soo onmenschelicken ghe-
woroken / sy en sullen gherwisselicken dese sake
daer haere eere ende reputatie gantselic aen han-
ghet

ghet sonder merckelicke straf nimmermeer laten
hinnen gaen.

Hy connen wel voor eenen tyt dissimuleren en
een goet aensicht thoonen / maer soo haest als sy
haren slach sien / soo en sullen sy niet laten haer
leet te wreken. Weten wy niet dat den wysen man
seggt dat den toorn des Conincks sy een boot-
schap des doots . Daarom ist dat den school-
meester des Spaenschen ende Italiaensche gou-
uernements / ghenaeint *Nicolas Machiaueli* /
soo neerstich leert / ende met het exempel van
Cesar Borgia bewysst dat de Coninghen ende
Vorsten het leet dat sy meynen ontfanghen te
hebben / nimmermeer en behooren onghewo-
ken te laten / wat belofte / wat eedt ofte ver-
drach sy oock mochten ghedaen hebben : maer
moeten soo lange haren moet onder een schoon
ghelaet verborghen houden / ende met alleley
schoone beloften bedecken / tot dat sy een goet
vertrouwen in haere leetdoenders gebracht heb-
bende / ghelegghentheyt vinden om de selue met
alle haer gheslacht ende aenhanck alsoo ghaut-
selich wt te roeden / dat sy naemaels gheen
oorsacke en hebben het desghelycken meer te
vreesen / maer haren staet ende Coninckrick
door sulcken middel soo sterck beuesten / dat al-
le anderen een exempel daer aen nemende / sich
ontfien eenich leet ofte onwrentschap hun te
doene. Dit is het fondament der tyrannissche
macht ende grootheyt die de Spangiaerts met
alle middelen soecken op te bouwen.

Daerom

Daerom moctmense ofte niet vertoornen / ofte
pinners nae datmense eenmael wt nootsake des
rechts / en des weluare der lande met goeder con-
scientien vertoornit heeft / de saken alsoo belegge /
en met een mannelich ghemoet en cloecke stant-
uasticheyt soo goede ordre in alles stellen / en der
Coninghen seluen macht en geweldt onder goede
wetten en pollicien des landts alsoo dwingen / dat
sy daer nae gheen middel en hebben met woetwil
en onrecht haere toorne en wrake te voluieren.

Ghedachtich wesende des fabels / die onse ou-
de Vooruaders plegghen te vertellen / Dat doe het
Hert / dwelck was gecommen om den Leeuw den
Coninck der dicente groeten / voelende dat hy
vanden Leeuw ghegrepen werde om verscheurt te
zjine / soo gheweldich zjine hoornen gheschuddet
hadde / dat hy des Leeuws clauwen en tanden was
ontgaen / soo werde den Leeuw van gramschap en
toorne soo ontficken / dat het Wosken seer vres-
sende dat het op zjine cap mochte druppen / te zjine
laste nam om den Coninck te papen / beloof-
uede dat hy soude het Hert in des Leeuwē macht
wederbrengghen . En inder daet / hy dede soo vele
met zjn schoon callen / ende niet hoorich om den
mont te sineeren / dat het Hert hem liet gheseg-
gen / en quam wederomme totten Leeuw / hoopen-
de naer des Woskens belofte / ghenade en par-
doen by den Coninck te ghent : maer alsoo
haest hy naerder ghecommen was om den Leeuw
te groeten / soo sloech den Leeuw zjn clauwen op
hem / en alle andere beesten omringelden hem / in
sulcker voegghen / dat hy van stonden aen vernieck
en ver-

en verscheurt werde: daer viel nu het Wosken toe
en stal seer heymelick het herte vande ghescheur-
de beeste/ en at het op: Maer als de Coninc daer
nae het herte vander beeste/ als het leckerste mor-
eelke/ soecken liet/ ende dat het niet te vinden en
was/ soe werde het Wosken vanden anderen die-
re verclaeght/ dat hy het herte soude hebbe wech
genomen/ dwelck hy seer sterck loochende/ doch
ten laesten siende dat alle zyn wtvluchten hem
niet en conde baten: Ic worde (segt hy) tourecht
te verschuldicht/ want het is immers onmoghe-
lick dat ick soude hebben wechgenomen het her-
te datter niet en was/ want hadde dese beeste een
enckel becken van een herte opt in haer lijf ghe-
hadt/ nae dat sy onsen ghenadighen Coninck soe
seer vertoomt sach/ ende erns wt zijne macht los
was gegaen/ sy en soude haer nimmermeer heb-
ben laten ouerreden om weder daer onder te co-
men/ het welcke sy nu ghedaen hebbende/ inerc-
kelicken blijct dat sy gheen herte noch sin opt ge-
hadt en heeft. Dat selue machmen nu van alle de
gheerne segghen/ welke haer laten bedunckē dat
sy eenmael pardoen ghecregen hebbende/ en den
Spangiaerden ongunstich gheweest hebbende/
dencken noch cuenwel in des Conincks ghenade
te staen/ en laten sich ouerreden van dese eygen-
batighe vossen/ die sich gheerne van hun vleysch
en substancie souden voeden en vet maken/ om in
haere eyghene sake niet in tijts te versien dat sy
niet en mochten hier naemaels met ghewelt on-
derduet werden: want sy geuen daermede allen
menschen te kennen/ dat sy gheen herte/ noch ge-
moet/

moet / noch eenich verstant ofte sinnen opt en hebben ghehad.

Maer ick neme nu dat den Coninck den landen seer goede ghunste toedraghe / alsoo het oock te verhoppen is / die wile hy meer door quaden raet / en onrechte berichtighe mislept mach gheweest zyn / dan door eenighen boosen wille: Nochtans en sal hem daeromme niemant anders wijs maken / of alle de steden ende landen die de Spaengiarts gheweyghert hebben in te nemen ende der seluer misdontich zyn gheweest / en zyn inde schult van wederspanicheyt ende rebellie veruallen: Ten sy datmen middel ende bequaemheyt vinde om hem anders te herichten. Het welcke voorwaer nemmermeer geschieden en sal / soo langhe als de Staten selue de saecke niet en sullen ernstlich ter handen grijpen / ende de gheleghentheyt waernemen om vrinoedlich met de privilegien ende landtrechten baer recht ende goede saecke te verdedighen. Maer noch ghenomen dat dit alsoo niet en waere / nochtans soude ick gheerne weten of dese onghenade des Conincks ouer een saecke diemen niet goeder conscientien schuldich is te doene / ende daer des landts weluaert aen hangt / soo vele te beduchten sy / als die schade / ellende / sinner / ende verwoestinghe die ooghenschijnelich gheschapien is wt desen crigh te moeten volgen / soo verre als de Staten haer met die van Hollandt ende Zeelandt niet en verdraghen. Ende oft nu die Franchoisen / de Enghelschen / ofte de Duytsche Keuyters haere handen hier inne sloeghen /

meynen

menen wy oock dat de ghenade des Conincks
die wy nu met onsen verderue / la met syne eygen
schade ende verliese willen wtcoopen / ons wt
haere handen verlossen sal : voorwaer men segt
ghemeynelick / van twee quaden salmen het mins-
ste kiesē. Nu achte ick / ende een vghelick ver-
standich ende onpartydich mensche sal het oock
alsoo beunden / dat de versumpinghe van dese
goede ghelegghentheyt die sich nu begheeft ont
eene ghemeyne vrede te maken / onghelick meer
schadelick ende verderffelic wesen sal / beyde den
Coninck en den gantschen landen / dan des Co-
nincks onghenaede / want tot des Conincks
onghenaede is noch goede raet / ofte immers
eenighe goede hoope : Men mach den Co-
ninck te kennen gheuen den grooten noot die
ons daer toe bedwonghen heeft : Men mach
hem voorhouden dat zynen dienst ende behou-
houdentisse des landes daer aen ghelegghen was /
ende men mach met goede naeuolghende orde-
ninghe / pollicie / dienst ende ghehoorsaemheyt
zijn herte wederomme vermorwen ende te rech-
te brenghen. Ende indien dit alles niet baten
en wilde / soo sien wy nochtans wt het exem-
pel van Hollandt ende Zeelandt / dat des Co-
nincks onghenaede soo groote schade niet en
soude in erwichteyten connen medebrenghen / in-
dien de landen eensins ende eens ghemoets wa-
ren / als desen inlandischen krich ons in een
Jaer mede brenghen sal / soo wy daerinne niet
en versten : Maer tot het andere / dat is soo ver-
te / als de vrenden mede int spel comen / daer
en sal

en sal in eewicheyt geenen raet toe wesen: Want
dat sietmē doch, dat het eynde der inlandische krij-
ghen gemeynlich is, dat beyde partijē den vrem-
den tē deele werdē, gelijck als het de Esopische
fabel wtwoist vanden vorsch en muuse, die bey-
de ten strijde bereyt en gherust wesende, vanden
wouwer ghegrepen en verscheurt werden. Dat
vintmen doch by alle historiē en geschiedenissen:
Ghelijck als in sonderheyt die iammerlike ver-
stovinghe der Christenheyt in den landen van
Ghrecklandt en van Aſien ghenoech wtwoist,
daer die wreede Turcken hare gruweliche tiran-
nie innegheuoert hebben, alleene wt oorſake der
inlandische twisten, mits welke de partijen siet
met vrende natien wilden teghen haere vanden
behelpen: Daer door is hier voortyden Italien
den Gotten tot eenen roof geworden, Brancie
de Brancien, Enghelant den Sacen, Spangien
den Wandelen, den Mooren, en den Saraccnē.
Het woort des Soons Godts die de eewighe
waerheyt is, en can niet seplen, dat een Coninc-
rijcke, landt, ofte stat, die tegen haer seluen ghe-
spaltet is, moet noch ten laetsten veruallen ende
verwoestet werden. En wat connē wy doch an-
ders verwachten indien dat de Engelsſchen ofte
Francoiffen, ofte Duytschē onse wederpartijen
toe vallē, dan dat een vegelick om tlanerste stich
treckē, en het arme landt iammerlikeken vscheurt
en vernielt wordē, sal: de Duytschē sullen haere
betalinghen aen beyde ziden willen hebben: de
Suywſwagkers aē deē side: de Hofſtepnere aen
d'andere sullen haer leet wreke datmenſe sonder
ghelt

ghelt heeft laten te hups heeren / ia dat men schiet
met hun ghespottet heeft : de Francoisen sullen
het vier en de hoken daer mede haer hups schiet
verbrandet is / met haeres naebuereen costē willen
lesschen : de hugenooften sullen haere partie wil-
len stercken : de Engbelschen en sullen de Fran-
coisen so nae by hun niet willen ghedooghen : de
Spaengtaerts aen d'ander syde en sullē haer deel
niet willē quijt gaen / en sullēt goet doen hebben
in sulcken twist en scheuringhe . In somma / wy
arme Nederlanders sullē aen alle syden het ghe-
lach met onse huyt moeten betaten : Behaluen
dat ons Godt te rechte straffen sal / by alsoo dat
wy dese schoone aengebodene gelegentheyt des
ghemeene vredes niet en willen aenemen .

Behaluen soo en is voorwaer des Conincs
ongenade hierinne soo vele niet te wegen / als de
ongenade Godts / en het verderf en onderganck
des gantschē landts : Want datmen onse weder-
partijen van Hollant en Zeelant cleyn wil ach-
ten / als oft sy lichtelick waren te ouerwinnen / is
een misuefstant / sy en zyn so niet wt geteert of sy
en zyn noch vele stercker dā sy warē eer sy Mid-
delburck / Arnyden / en Hammekens in Zee-
lant / en Seertruydenberghe hier inde Habant-
sche palen tot haren besten haddē : nochtans heb-
ben sy tot noch toe wederstaen / sonder datmen
hun eene degelicke stadt allceme heeft comē ont-
weldighen / behaluen Waerlem / welke den Cos-
nink en dese landen so dier gestaen heeft dat wy
ende alle naecomelingen / ia de Spangtaerden
selue souden het in reuwichteyt wel mogen beela-
ghen

ghen / indien sy noch vele steden op sulcher wyse
moestē innemen. Ende daerenhouen hebben nu
die Heusen alsulchs goet verstat en vrientschap
met de Hugenoosen in Oranckryck / die so mach-
tich en gheweldich sijn gheworden / door het ver-
bont des Conincks broeders / en des Conincks
van Araarren / dat sy altijt sullen middel hebben
om geholpen ende ontfet te worden / met verdarf
ende verwoestinghe des landts van Orabant en
van Vlaenderen / want men salse niet conuenen we-
ren dat sy die Franckosjen int lant laten comen
so dickmael en so vele als sy willē / ofte van noo-
de sullen hebben.

Soch en is den Prince van Orangien soo
recht noch oneruarē / ofte onuerfichtich niet / oft
hy en weet schier hoe dat den teerlick loopt / oft
hoe dat hy sijnen viant sal conne wederstaen / be-
neuen dat hy ouer ons niet soo wepnich voordels
en can gherinnen / oft het en verachtert ons ter-
stont seer vele / beyde in onse middelen en in onse
eere en reputatie. Daerenteghen en can ons een
elepntken dat wy ouer hun gherinnen niet vele
gehelpen / diewyle dat sy altsamen beslootē sijn
lieuer d'een op den anderē den doot te steruē / dan
haere selighe en de oeffeninge der selue te late
waren. Daeromme en behoouen wy ooc op Zie-
riczee niet vele te staē / wāt dat is noch lang werc
eer wyt inne crögen / en het can noch al seidsaem
verloopen / gemerct datmē niet weten en can hoe
na dat wy by t'landt sijn : de Spangiaerts maec-
ten ons wīs / sy woudeut voor Paesschen al inne
hebben / oft gheen gelt : en noch sijn sy soo na als
te vooien.

te vooren. Die Geusen roemē sich opettlich dat
ter noch voor dy maenden victuaelghe inne is:
het sy alsoo het wil / wy en hebben noch niet in.
En oft wijt schoon al hadden / soo salt euen alsoo
toegaen als met Haerlem: Wy meynden / twas
al ghewonnen werck hadden wy Haerlem con-
nen innemen / den crigh was wt: Maer als wy
Haerlem al inghehadt hebben / ia dat wy behal-
uen Haerlem noch Leerdam / Sueren / Oudewa-
ter en Schoonhouen hebben ingenomē / ia schiet
het gantsche landt van Schouwen ghecreghen /
noch en zijn wy ten haluen weghe niet gecomen:
wy sien dat onse partijen soo langer soo stercker
werden: haere vrienden nemen toe: haere religie
wytbreidt sich van daghe te daghe: haere macht
en vermindert niet: haeren moet wast noch meer
en meer: ia sy hebben ons Vrimpen ontweldicht
als wy meynden dat sy op het allerleegste warē:
en noch daghelicks maken sy nieuwe aenflaghen
op onse voorneemste steden / vande welcke sooder
ene alleene quame te luchen / het waere verloo-
ren werck met ons / en de hoope des vredeswaere
in ewicheyt wt: Gehaluen dat sy al een byme-
lick verstant met de Enghelschen en Francoisen
moghen hebben / dat ons verborghen is / dewyle
wy sien dat niet tegenstaende de beloften die men
ons doet ter contrarie / sy crigēder soo vele volck
en gheschuts wt als sy seluer willen. Daerbene-
uen hebben wy oock te bedencken / dat wy den
crigh niet en connen vorre / oft het cost ons tien-
mael meer dan het hun doet / die wyle wy vele
meer landts te bewaren hebben dan sy / ende wy

zijn de aenuallers / en moeten noch meer winnen
(in sonderheyt soo wy de zee willen mede reke-
nen) dan wy noch op deser ure hebben. Daeren-
boven is oock te beuerckē dat onder onsen hoop
schier het meeste ghetal der ghemeynten in haere
herte den Prince toestaen / om zijnder sachtmoedicheyt
en goerdertierenheyt wille: en vele zijnder
die der Seusen Religie toegedaen zijn / en schier
alle te ghelijck haten de Spangiaerts: waer door
dat wy in een ghestadighe vrees / achterdencken
en gheuaerlicheyt staen moeten / ia te beduchten
is / dat haere Religie alsulckē voortgaenck nemen
sal / dat wy in dese onse landen niet gheen geweld
de onse en sullen conuen verdedighen noch voor-
staen: Int corte / het sy hoe het wil / die Seusen
van Holland en Zeelant zijn al te vluigghe / dan
dat wyse soo lichtelick in onsen corf sullen weten
te brenghen.

Daeromme behooren wy die dolle en ontsin-
nighe pocherien der Spangiaerden te laeten va-
ren: waer mede sy hun seluen / ende den Coninck
wys gemacct hebben / dat het een lichte en veer-
dighe sake was het gantsche landt van Holland
en Zeelant onder haere subiectie te brenghen. Ia
den Hertoghe van Alba roemde sich wel dat hy
se alle te ghelijck inde boter van Holland soude
frjten: maer voorwaer hy en heeft van dien ghe-
frjten visch noch niet vele willen eten / en zijnen
medeghesellen en heeft de boter noch niet alte-
wel ghesmaect: Sy hebbender menighen herden
stoot aen ghestooten / eude noch en hebben sy
niet vele gheuordert / alleen dat sy dit ghantsche
landt

landt hebben wtghekeert ende wtghemergheit /
en dat wy soo langhe en soo vele gheschattet en
ghebrantschattet zijn gheweest / dat het God in
den hemel moet geclaecht wesen: het welcke hun
nochtans seer lief en aenghenaem is / dewijle sy
doch anders niet en soecken dan het landt te ver-
armen en swack te maken / op dat sy het hier nae-
meels des te gheuoechelijcker mogen onder haer-
te subiectie houden: want haere meeninghe ende
voornemen is niet anders dan dit landt te ghe-
bruycken als tot een plaetse van garnisoen / om
hier en tien ofte twaelf duysent Spaensche Inech-
ten gestadelsch op des landts costen te houde / die
sy daer nae verspnden en gebruycken sullen nae
haere beste ghelegentheit: Soo dat wy in allen
gheualle noofsakelicken in een eewich verderf
moeten vallen / soo verre als wy nu dese ghele-
gentheit van een ghemeyne eendrachticheyt te
maken niet waer en nemen. Want dat sommighe
haer seluen wijsmaken dat wy tot Spangien ont-
set sullen crighen van ghelde ofte andersins / om
desen crigh te helpen voere / is maer een verstert
wtgeuen: Want doe dese laetste vlootte van daer
soude hebben gecomen / doen ontboden sy dat dat
het laetste was dat ons te verwachten stont wt
Spangien / ouermits dat sy geen middel van ghel-
de noch van bootsgesellen meer en hadden: Ja sy
sieten den roep ghaen als hadden sy niet die sche-
pen de Spaensche coste vande Zeeschuymer
willen bewaren / wel wetende / ghelick sy selue
oock bekennen / dat sy anders geen volck daer op
en souden hebben comen crighen: Daeromme

E ij ontbode

ontbode den Coninc aen den Commandeur, door
zijnen Secretaris Donnuigo Nauila, welken
hy eyghentliken daeromme in Spaengien ghes-
fonden hadde, dat hy moeste toefien den crygh
voort wt te voeren met de middelen van dese lan-
dē, die wyle wt Spangien niet meer te verwach-
ten en font. En voorwaer al hadden sy schoon
alle die middelen ter werelt, sy sullen hun wel
wachten haer eygen landt wt te teren om onsent
willen: Benueuen dat (also bouen ghesegt is) sy
anders niet en soeckē, noch vandē aenbeginnen
anders noyt ghesocht en hebben, dan dit landt te
verarmen en gantselic te ontblootē van alle haer
gherief, weluaert, ende neeringhe, op dat sy hae-
ren wille daer mede te bet mogen voluoeren.

Wat willen wy ons dan langher laeten wttee-
ren om tegen onse eyghene vnienden en naebue-
ren te cryghen: om onse coopmanschappen ende
traffacken te verhinderen, ende onse eyghen Wa-
derlandt te verderuen, ten lusten vanden Span-
garden: En wat onbillicheyt soude dat wesen,
dat wy den oncost des cryghs souden moctē dra-
ghen, en hierentusschen de Staten des landts en
souden gheen segghē noch aensien hebben om de
vrede te mogē maken, en het landt vande inuasi-
der vrendē te beschermē, als sich alsulcke schoo-
ne gelegentheyt toedroghe: Voorwaer dit en be-
hoorde ons den Coninck selue niet te verghen,
soo verre als hy een rechte Coninck wesen wil:
want indien hy immers niet en wilt gedoogē, dat
hier de State sich deser sake kroonē om vrede met
haere naebueren sonder zyn beuel te maken, ge-
lijck

lijck als sy voorgheuen dat het den Staten niet
toe en staet aduys te gheuen / soo laet ons dan
besluyten dat wy ons oock niet desen crigh niet
en willen inroepen / noch gheene onkosten meer
veruallen / die wile dat het ons niet aen en gart
maer dat de gheene die het gherockit hebben /
oock sien dat zyt af spinnen . Want dat wy sou-
den willen verwachten dat den Coninck niet
dien van Holland ende Zeelant in eenich ver-
drach treden sal / ghelijck als sy dichmaels ver-
sien ende wtgheuen / is te vergeefs : hy heeft
eens voor allen beslootē lieuer alle zyne Con-
trenten en landen te verliesen / dan dat hy hin de
oeffeninge haerder Aelghe soude toelaten . Ende
sy hebben daerenteghen eens voor allen beslootē
/ Lieuet den Turck te hulpe te nemen / en den
laetsten man te waghen / dan dat sy soudē ee-
nich verdrach maken sonder van haere Aelghe
soo wel als van haere louen verskeret te zyne :
want sy het Hert / daer wy hier bouen van ghe-
melt hebben / niet en willen slachten / om haer
want Doshen te laeten ouerreden . Darromme ist
al te vergeefs dat wy vrede verwachten : ten sy
dat wy selue de handt aent werck stellen / en niet
hun in ren sulcke verdrach treden / dat sy oor-
sake moghen hebben om haer van ons sonder
eenich achterdencken verskeret te houden : welcke
ke sy des te lieuer sullen doe / soo het te presume-
ren is / die wile sy de saeke eenmael int aduys
vande generale Staten des landts hebben ouer-
ghedraghen / waer wt wy te verhoopen hebben
dat wyse tot alle billicheyt ende beschedenheyt

ghereet ende voluerdich sullen vinden / by alsoo
dat wy doech beschepdenheyt teghen hun willen
ghebruycken: want dat wy ons seluen willen ve-
le inbeelden / om deen den anderen te dwinghen
met ghewelt om eene Religie ende Godsdiens-
aen te nemen / is ghy des Conincks ofte om des
Paues wille / oft waeromme dat het wese mach /
die hy in zijne consciencie niet en can bebinden
oprecht te wesen / is eene dwalinghe en misuer-
stant. De naeture leert / die reden ghetuycht / en
die eeuarentheit brengt het mede / dat den dienst
Godts / en de Religie inde consciencie bestact / en
op Godes woort / door den ghelooue ende vaste
persuaste / en niet op eenighe menschen geboden /
ofte Conincks Placcaten / door ghewelt / en met
wapenen mach werden innegeplant. Daer is nu
ouer meer dan vyftich Jaren / soo wel in Dwtf-
landt / Brantrijck / Enghelant / Italien / Span-
gien / als in onse Vaderlandt / soo menich dinnoo-
sel bloet ghestort geweest om deser saken wille /
het welck nu wralle roepende tot Godt heeft de
werelt allenthaluen in grooten oproer en crugh
ghebracht / en en is daermede niet met allen ghe-
wordert gheweest: Ja die Religie diemen wilde
met ghewelt verdelghen en onderdrucken / is des
te meer ghegroeyt en opghewassen / soo dat wy
merckelicken sien dat het Gods wille niet en is
met alsoodanighe middelen nu langher voort te
varen.

Daeromme ist nu meer dan tijt dat wy eenmael
de saekie beter naedenckende / eenen anderen voet
nemen al eer wy gantsch en gheheel ten gronde
gacn /

gāen/ ende der werelt tot eenen spot werden: wy
moeten hun haere Religie toelaten/ en vranck/
alsoo zijt voor God verantwoorden willen/ ende
met hun overcomen dat sy ons in de onse niet en
stoozen: maer dat een neghelick/ by sy geestelick
ofte weerlick/ het zijne met vreden ende ruste be-
sitten en behouden mach/ en God dienen nae het
verstant dat hem ghegheuen is / en alsoo by ten
ioncxsten dage wil verantwoorden: Jammers soo
langhe en totter tijt toe / dat in een alghemeyne
vrije Concilie/ beyde de partien gehoort wesen-
de/ yet anders daerinne beslooten ende ghedeter-
mineert worde.

Ende dat sommighe meynen dat sulchs niet
geschieden en sal der Heusen haluen/ die wile sy
die Gheesteliche en die vanden Catholischschen
Roemischen ghelooue/ nemme meer en sullē wil-
len ghedoogen (het welck was de derde teghen-
werpinghe die wy hier bouen voorghestelt heb-
ben) en heeft oock gheenen grondt: Want het is
wel te gheloouen/ dat soo verre als sy met behen-
dieheyt / ofte met ghewelt hier int landt vallen/
gheene Kerckē noch Cloosters sparen en sullen/
noch oock groot aensien hebben op de Gheeste-
lijcke: maer by alsoo datmen met hun in verdrach
en accordt compt te treden/ men can lichtelic daer-
inne voorzien/ dat beyde de Religien vry en ver-
sekeret sullen bliuen/ ghelijck als men in menighe
landen en Coninckrijchen speuren mach.

Oock en is den Prince noch die van zijne Ra-
de soo onbillich niet / dat sy niet en souden de an-
dere in haere Religie willen gedoogen/ ghelijck
E u als

als sy begheeren datmen haer ghedooghe: Noch
sy en zijn so trouweloos niet / dat sy haer eenmael
daerinne verbonden hebbende / haeren eedt ende
belofte soudē willen breken / en haere eere ende
reputatie by alle natien te roet doen. Want dat
men soude willen segghen dat sy in Hollandt en
Zeelandt anders gedaen hebben / en is van ghee-
nen gewichte / wāt daer zijn sy wt noot des criggs
ghedwonghen geweest tot haere verscheringhe
alsulchs te doene / oft anders hadden sy alle ston-
den / ia alle ooghenblichen / in duysent gheuaren
en periculen van verraderijē moeten staen. Ende
noch dies niet teghenstaende sietmen oock dat sy
de Gheestelijken niet en hebben selue verdre-
uet / maer sy zyn der van selfs wt ydele vreesē wt-
ghetrocken: ende soo daer eenighe gebleuen zyn /
dien heeftmen eene redeliche alimentatie en pen-
sioen wt den Kercken goederen toegheuoecht /
ghelijck als het noch bedensdaechs gheschiet.

Maer nae dat de Staten des landts selue ghe-
sen hebben de alghemeene geneghentheit des
volchs / en het cleynē ghetal der si dooms gheloo-
uighen / so hebben sy openbaerlich haere verwil-
linghe ende beuel daer inne verstrecht / om maer
eene Religie te ghedoogen: Anders is het open-
baer dat den Prince gheente sake / die het geme-
lant betreft / en doet sonder haere ghemeyne ver-
willinge ende aduise: Dat selue sal by alhter ooc
wel moeten ende gheerne willen doen / in sonder-
heyt soo hēt te vooren beloofst heeft. Daeromme
en is diebaluen hierinne gheerne swaricheyt ter
werelt / gelijck als men int exempel van Brant-
rjck

rijck claerlichen sien mach / daer de hugenoosen
hondertmael wreeder ende verbitterder zijn ghe-
weest teghen de Catholijcken / ende hebben haer
ongelijck vianelicker bewesen teghen alle Ghee-
stelicken / dan dese opt hier hebben ghedaen : en
nochtans alsoo haest als sy met den Heere van
Danuile in verdrach ghetreden zijn / ende d'een
den anderen beloofst hebben dat een yeghelick
zijns geloofs wy soude leuen / men heeft niet ge-
hoort / datter een Gheestelijck persone in een
ham ghekrenckt sy geweest. Het selue exempel
hebben wy in Duytslandt : daer de Bisschoppen
ende Prelaten vmmers schier soo machtich zijn
als eenighe Vorsten ende Heeren / ende werden
seer wel geleden vanden Protestanten sedert dat
de Religions vrede ghemaect is gheweest / daer
sy te vooren ter contrarien deden den anderen geen-
sins en condon lijden noch duide. Het selue heeft
men tot noch toe int Conincrijk van Polen ge-
sie: het selue in Gemen en vele ander lande / daer
beyde de Religien met ghemeyn verdrach ende
ouereencomminghe gheleden werden. Waerom-
me en souden wy dan alhier het selue exempel /
dat allen landen soo salighe vrede en eendrachtic-
heyt voortbrenghet / niet dock connen nauolgen?
Doch indien wy daer van beducht zijn / so laet ons
alsoo goeden cautien ende verskeringen van hun-
nen / dat wy moghen verghenoecht werden /
ende dat een ydele arguatie / die wy ons seluen
sonder oorsake voorbeelden / ons niet en verhin-
dert een so heyligh / saligh / en nutte werck te wege
te brenghen. En dan sal den Coninc eerst ghe-
wac

waer werden, dat hy niet wel gheraden en is ge-
 weest / zijn schoone erflandē licuer te willen ver-
 deruen / dan de oeffninge der **A**eligie te gunnen
 den gherien die anders niet en soecken (so sy seg-
 ghen) dan **G**odt en den **C**oninc te moghen die-
 nen met geruste conscientien. **E**uen gbelück als
 het den **K**eyser **C**arolo wederuaren is / die hem
 oock liet duncken / dat hy lieuer alle zijne **C**o-
 ninckrijcken soude ghewaecht hebben / dan de
Aeligie in **D**uytlandt te ghedoogen: **M**aer doe
 hy sach dat de **V**orstē ende de **S**taten des landts
 ten tweerden macle de **w**apenen grepen / ende
 hebbende hem onuersiens verrast en ghedwon-
 ghen wt **D**uytlandt te wjcken / de saecken met
 ernstē ter handen namen / ende een verdrach on-
 der elckanderen maechten: **S**oo is hy naderhant
 daerinne seer wel te vreden geweest / ende heeftse
 tot den leste toe / bis dat hy zijne broeder het rijk
 ouer gaf / in goede ruste ende vrede laten leuen.
Iet welcke exempel vanden **C**oninc **F**erdinan-
 do zijnen broeder is terstont naeghevolcht ghe-
 weest: en oock van desen **K**eyser **M**artimiliano
 welke nu onlanx noch het selue / int **C**oninc-
 rick van **S**eynen / ende naderhandt oock in **H**on-
 gerien geptactiseert heeft.

Daeromme is dit het eenich middel om onse
 arme verdrukke **V**aderlandt wederomme in vrede /
 ruste / ende in haere oude weluaert ende voo-
 spoedicheyt te bienghen: dat wy niet elckanderen
 in een verdrach tredē / ende alsulcke verbontenis-
 se onderlinx maken / dat beyde de **A**eligen vry
 wesende / een peder diene **G**odt en den **C**oninc:

nae dat

nae dat hy in zynder conscientien hem schuldich kent te doene.

Dit ist ghene dat de gantsche ghemeynte / die nu sammerlick wtgeteert ende verdrucket is, van W. L. hooch en welgheboorne / Edele, eertwoerdighe, wijse, discrete Heeren, mijn Heere de Staten des landts vā herwaertsouer zyn van herten en om Godts wille begherende, diewyle sy anders niet en roepen dan vrede vrede: De welke ghylieden hun en ons allen gheuen moecht. Indien oock niet / soo en connē sy met groote hertflect niet laten te verclaren dat de schult van het verderf des landts / en van de ewighe Slaernis en schendige dieftbaerheyt, daer sy onder Spangiarden ofte andere vrende natien gheschapen sijn iune ghebrocht te werden, op W. L. beyde in dese ende inde toecommende tijden in eewicheyt bliuen sal: en niet alleen wy, maer alle onse naecommelinghen sullen moeten beclaghen, dat die vrijheyt, rechten, priuilegien, en loffelijcke hercomen / die onse Voorvaders ons met groote moeyts, ende soo heerlijcke mannelijcke daden hadden naeghelaten, van W. L. versuynt en verwaerloost zyn gheweest. Daer den almachtighen Godt W. L. van verhoeden wille, ende wzyuen heylighen Gheest gheuen, op dat ghylieden alle unen ract ende daet, tot zuner eere / ende tot weluaert des landts moeghet rechten.

A M E N.

Handing med ...

Errate,

**Ant blat gheckerent / C iij / die tweede pagte
ofte sije in d'eerste reghel / staet:**

Dacx urve auctoriteyt / leeft / door urve auctoriteyt.